

URANOS-KÉK

Ruhamosásboz a legjobb kékítőszér.
Mindenütt kapható.
Hochsinger Testvérek
vegyészeti gyára
Budapest, VI. Rózsa-utca 85.

Használjon Kerpel-féle
Kézfinomító 9089
folyadékot, mely a kezet 3 nap alatt bársony simává és hófehérré teszi. Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár. Budapest, V. Lipót-körút 28. 4 üveg rendelésnél franco.

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyzett
PURGO
legenyhébb józán lazán még csecsemőknek is adható.
Rendelve angol, francia, magyar és német egyetemi tanárok által. — Kapható minden gyógytárban. 9777

ESZMÉNYI KEBEL
érhető el a **Pilules orientales** által, Ratié gyógyszerárúházból Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnök árana, az eszényi kebel fejlődését, valamint a kebel idomainak szilárdaságát biztosítja. Egy üvege ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9619

VASÁRNAPI UJSÁG

7. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, FEBRUÁR 15.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 24 korona, POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt félévre 12 korona. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 10 korona, félévre 5 korona. Külföldi előfizetéseknél a postai díj megfizetésétől vitélőli is csatolandó.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Kristály üvegkészletek és dísz tárgyak
kaphatók 9706

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.
most: Béla-utca és Ferencz József-tér sarkán.
1903. márcziusban áthelyezzük összes üzlethelyiségeinket, Budapest, V., Ferencz József-tér 3. (Diana-fürdő) házába.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Kőszepi viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. 9692
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9785
csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézet megnagyobbítottot erőművi szőnyegporló és szőrmearu megóvó-intézettel. — Megbízások átvételnek:
VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben IX., Calvin-tér 9. V., Harmineczad-utca 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrassy-út 16. Telefon 57-08. VIII., József-körút 2. szám. Telefon 57-08.

KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puska- és fegyvergyáros, az olasz királyi ő fensége udvari szállítója
BUDAPESTEN, raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: VII., Rózsa-utca 7.
Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyófegyverek, amerikai Winchester seretes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jószágáért kezeskedik. (Alapított 1808. évben.)

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA
GÖRÖG ISTVÁN
BUDAPEST
N. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.
Nagy választék mindenféle üvegekben.
Asztali készletek stb.
Igen jutányos árakon.
9949

+ Soványság +
Szép feltételekkel a mi keleti eróporunkból, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezeskedik. Orvosi rend. szerint. Szigorúan becsületes. Nem csodálgat. Számos köszönetlevél. Ára karbantartásánál 2 kor. 50 fillér. Postai utasítással. Használati utasítással. Egyen. Intézet 9771
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Könlgrützerstrasse 78. Főraktár Magyarországon részére: Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

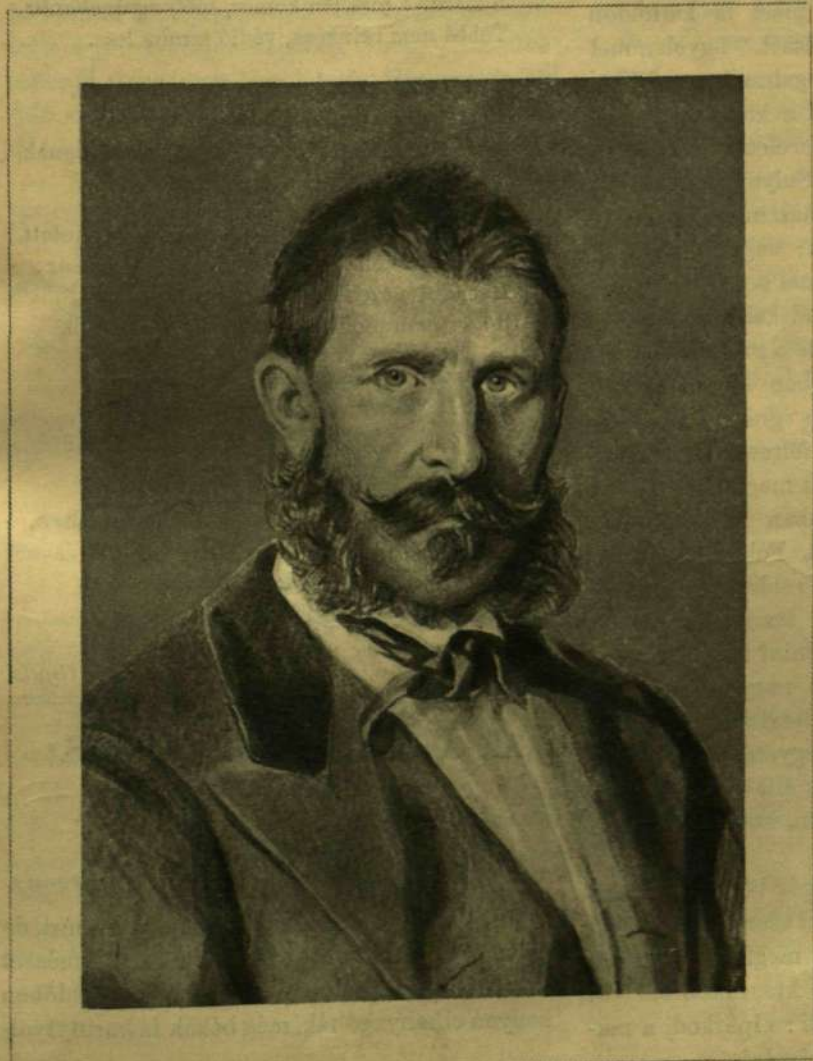
Dr. GÖLLIS-féle emésztő-por.
(1857 óta kereskedelmi cikk.)
Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek feloldására, valamint az általános emésztőrendszer és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávékanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, áltesti pangás stb.
Ásványvíz-gyógyomnál mint elő- vagy utókúra vagy egyidejűleg a gyógyomóddal kitűnő hatást fejt ki.
Minden doboznak dr. Göllis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Göllis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmával. 9728
Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.
Dr. Göllis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése
Bécs, I., Stefansplatz 6. (Zwettlhof.)
Főraktár: Török József gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12 és Andrassy-út 26. szám.

MEGHIVÁS
a „Pesti magyar kereskedelmi bank”
61-ik rendes közgyűlésére,
mely 1903. évi február 14-én délután 6 órakor a bank helyiségében fog megtartatni.
TÁRGYAK:
1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyermény felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Az alapszabályok módosítása az igazgatóság javaslata alapján.
4. Igazgatósági választások. (Az alapszabályok 36. §-a értelmében a kilépő igazgatósági tagok újból választhatók.)
5. A felügyelő-bizottság választása. 9840
Az alapszabályok 19., 20. és 21-ik §-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei három hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben nevére vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésen részt venni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.
A szavazati jog érvényesíthetése céljából a részvények, szaványokkal együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi február 11-ig a bank értékpapír-pénztáránál letendő, hol is az 1875. évi XXXVII. törvényzikk 198. §-a és az alapszabályok 45-ik §-a értelmében a megvisszált évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyűlés előtt átvehető.
Budapest, 1903. január hó 14-én. **Az igazgatóság.**

GRÓF ANDRÁSSY DÉNES ÉS NEJE.
E ZÜTTAL ELŐSZÖR van alkalmunk a magyar arisztokrácia egyik kitűnő tagját, gróf Andrassy Dénest bemutatni, a ki nejevel együtt kifejtett nagyarányú, nálunk valóban pártját ritkító adakozásával tette nevét emlékezetessé. Bökezűségét mindig névtelenül, kiletét titkolva gyakorolta s csak az újabb időben vált szélesebb körben ismeretessé, hogy e névtelen adakozó ő. Kerülve a nyilvánosságot, az arczképét sem lehetett ez ideig megszerezni s csak most a „Vasárnapi Ujság”-ban kerül először az ő és neje arczképe a nyilvánosság elé.
Az ősrégi Andrassy-család, mely a hagyomány szerint a honfoglalók egyik ivadékától, Andorástól származik s melynek tagjai mindig

nagy szerepet játszottak történetünkben, úgy a harcztéren, mint a polgári tisztségekben, a XVII. században Andrassy Miklós, e néven az első, után két ágra szakadt, a betleri és a hosszúréti, illetőleg monoki ágra. Ez utóbbi ágnak utolsó sarja gróf Andrassy Dénes, a ki Krasznahorka-Hosszúréten 1835 november 19-én született. Atyja György gróf országbíró, a nagy Széchenyi kortársa és barátja volt, kinek neve mellett ott van az övé is az Akadémia és Lánchid megalkotásában. Édes anyja, Königsberg Aulendorf Franciska, születésére előkelő württembergi család leánya, mint menyasszony megtanulta hazánk nyelvét e e czélra Württembergbe kiküldött magyar nevelőntől. Andrassy Dénes gróf gyermek- és ifjúkorát a Rozsnyó melletti hosszúréti kastélyban töltötte.

Már ifjú korában jellemző vonása volt a gyöngédség s az adakozás. Édes atya a diplomáciai pályára szánta s a hatvanas években a bécsi keleti akadémiára küldte, bár neki inkább volt hajlama tehetségét gazdasági téren-érvenyesíteni. Szíve sugallatát követve, kivonta magát a szülői befolyás alól s 1866 ápril 6-án megnősült s azóta külföldön visszavonulva él. Nejevel, Franciska grófnővel harminczhat évet töltött boldog házasságban, melynek a grófné múlt évi október 26-ikán bekövetkezett halála vetett véget.
Gyermektelen házasságukat a jótékonyág áldásos munkája tette emlékezetessé; a nemes pár páratlan humanus érzéssel ismerte meg és karolta fel a szegények, a mostoha sors által sújtottak ügyét-baját, s enyhítette szük-

GRÓF ANDRÁSSY DÉNES.

GRÓF ANDRÁSSY DÉNESNÉ.

ségüket. 1873-ban, atyja halála után átvette Andrassy Dénes gróf a hitbizományi birtokot, a 61,000 holdnyi területű gazdaságot, melyből 29,000 hold erdőség s melyhez több értékes bánya, vasgyár, nyolcz óségi kastély tartozik. Az uradalmak központja a krasznahorka-váraljai vár. Ezt a Rákóczi-korabeli várat gróf Andrassy Dénes nyitatta meg 1875-ben a nagyközönség számára. Maga Dénes gróf, mióta tulajdonosa a krasznahorkai hitbizománynak, először 1879-ben volt itt örökét megtekinteni. Rozsnyón szállott meg s onnan ment ki nejevel a krasznahorkai vár, a hosszúrétű kastély és a dernői vasöntőde megtekintésére. Jöveteléről a titok pecsétje alatt csak az uradalom akkori főügyészét, Erössy Lajost értesítette. A gróf megtekintésén a várat, megmutogatta nejeinek szüleinek arcképeit: «Ez itt az apám, ez az anyám arcképe.» Az őket kalauzoló várkapus beszédjükből csakhamar kitálalta, hogy a vár ura és neje jártak gőmöri birtokaikon. Azóta még egyszer, négy évvel ezelőtt tett a gróf inkognitó-látogatást Kassán, megtekintette az új Andrassy-udvart és az épülő felsőmagyarországi múzeumot, melynek létesítéséhez nagy adományjal járult.

Andrassy Dénes grófnak és nejeinek nagyszabású jótékonyasága immár országos hírű. 12 év óta jövedelme nagyobb részét különböző jótékony nemzeti és kulturális célra adja. A nagymérvű adakozást a 80-as évek vége felé kezdte. A gróf adományai, melyeket a krasznahorkai pénztár kiutalványozott, 12 év alatt óriási összegekre mennek. Ezenkívül nagyon sokat szótosztott maga.

Közudomású volt Krasznahorkán, hogy az évrnegyedenként felküldött tiszta jövedelem sokszor megkétszerezve jött vissza kisebb részletekben, a gróf azon megjegyzésével, hogy «ezt a grófné adja, én pedig egy pár ezer forinttal megtdolom». Ezen rendkívüli nagylelkű adományok tetemes része valláskülönbség nélkül templomokra és iskolákra szolgált. Közhasznú és jótékony egyesületek is nagy adományokat kaptak; művészeti czélokra 240,000 koronás alapítványt bocsátott a vallás-és közoktatásügyi miniszter rendelkezésére a gróf. A közzéadott milliókból jutott az arra érdemes, önhibájukon kívül elszegényedettek, árvák, özvegyek sokaságának is. Uradalmi alkalmazottai javára is Francziska grófné kezdeményezésére oly alapítványt tett, mely példa nélkül áll a hazai főúri uradalmakban. 1898 karácsony napján egy súlyosabb ajánlott postai küldemény érkezett a krasznahorkai postára, melyben 128,000 forint értékű magyar állami értékpapirt találtak azzal az utasítással, hogy ez összeg az összes uradalmak tisztai nyugdíjalapjára szolgáljon. A hálás uradalmi tisztikar e valóban fejedelmi adományt a krasznahorkai várt védő szikla falába szép kivitelű gránittáblán örökítette meg és az emlékkő ünnepélyes leleplezési napján elhatározták, hogy az alapítvány kamataiból önként és megfelelő arányban részesítik a fontos szolgálatot teljesítő erdővédeket is. Később a gróf az alapítványt 400,000 koronára emelte fel. Emlékezőtette a grófi párnak az 1899-ik évben Szelepká felső-zempléni községnek áttelepítése is. Ez a község egy rakoncátlan patak által örökös árvízveszedelmek volt kitéve; midőn a grófi pár erről értesült, szántiz családnak saját területén adott házhelyet és ugyanakkor a falu közzintézményeire 20,000 koronát és vagy 80,000 korona értékű építési anyagot adott ki, mire Szelepká lakosai halálból Dénesfalvára magyarosították a község nevét. Nagy összegeket adományozott a gróf Kassán az újonnan épült felső-

magyarországi múzeumra, az új színházra és az ottani görög-katholikus templom javára s számos más közintézet is kapott kisebb-nagyobb adományokat. Nagyobb összeget kapott Rozsnyó városa is, ez adományok közt van a polgári kaszinó házalapjára adott 6000 korona és 2000 korona az uri kaszinó könyvtárára, mely ezenkívül a krasznahorkai vár könyvtárának újabb műveit is megkapta. Húszezer koronás adományt kapott évekkal ezelőtt a Hirlapírók Nyugdíjintézete, tizezer koronás az újságírók egyesülete, öt-ötezer koronást a Petőfi-ház és a kassai Rákóczi-szobor, stb. Ezek a nyilvánosságra került összegek csak kisebb részét teszik a különböző közhasznú és jótékony czélokra szóló adományoknak.

A gróf kifogyhatatlan jóságú neje, ki utolsó éveit nehéz, gyógyíthatatlan betegségben szenvedte át, úgyszólván kizárólag csak a jótékony-ságnak élt. Különös pártfogásában részesítette a rozsnyói nőegyletet, a kisedővodát, valamint az irlalmas nénék ottani zárda-nevelőintézetét. Végredeleiben megemlékezett szülővárosáról, Bécsről s e város szegényei javára 160,000 koronás alapítványt tett, ezenkívül felajánlotta bécsi palotáját a szegényház czéljaira. Megemlékezett a nemeslelkű grófné Rozsnyó városáról is: szegényházára 60,000 koronát hagyott, melyet halálából, örök emlékül nevével Francziska-menedékház-nak neveznek el s még az idén fölépítik. A hálás rozsnyóiak elhatározták, hogy Francziska grófné szobrát elkészítetik s azt a rozsnyói történeti nevezetességű Rákóczi-téren még ez év október 26-án, halála évfordulóján fölállítják. A boldogult grófné holtteste ideiglenesen Münchenben van eltemetve; de az ez évi október 26-ikára hazaszállítják Krasznahorkára, hol a gróf e tavaszon Czizler Győző tervei szerint pompás mauzoleumot építet a vár egyik teljes épségben levő bástyájában. A krasznahorkai várban Sulyovszky István uradalmi kormányzó kezdeményezésére «Francziska-szobát» rendeznek be, melyben az elhunyt grófné emléktárgyait s a reá vonatkozó ereklyéket helyezik el.

Krasznahorka ura, bár most is külföldön tölti ideje legnagyobb részét, figyelemmel kíséri a hazai közélet mozgalmait, a politikai eseményeket ép úgy, mint a közgazdasági és művészeti ügyeket. Sűrű levelezést tart fenn uradalmi kormányzójával, Sulyovszky Istvánnal. Sulyovszky a gróf közhasznú és jótékony-sági terveinek végrehajtója; nagy műveltségű férfiú, a ki nemcsak uradalmi gondjaink viselésében, hanem nemes szándékai megvalósításában is mondhatni jobbkéze a grófnak.

Csendes visszavonultságban élt már neje életében is Andrassy Dénes gróf s most özvegyiségében még inkább félrevonult a világ zajától. A jótéteményeiért őt megillető ünneplések elől kitér; magányában filozofiai írók olvasásával enyhíti gyászát. Folytatja nemes emberbaráti tevékenységét; «áldott jó felesége emléke iránti szeretetből» teszi most újabb meg újabb adományait; a mint hogy életében a grófné, ha valami célra nagyobb összeget ajándékozott, sohasem mulasztotta el hozzátenni, hogy: «férjem beleegyezésével», a gróf pedig szintén hozzájárta az általa tett adományokról intézkedő leveleiben, hogy «feleségem meghagyásából».

A nemeslelkű grófi házaspár bőkezű áldozatkészségével örök emlékezetet szerzett magának. Életükkel, tetteikkel híven megfeleltettek annak a jelmondatnak, a mely a krasznahorkai vár egyik termének falát ékesíti: «Iparkodj a mulandókon örökkévalókat vásárolni».

* A Kisfaludy-Társaság nagygyűlésén fölolvastott költemény.

TEMETŐ MELLETT ROBOGÓ VONAT.*

Gyorsan robot a vonat
A temető mellett,
Látom el-elűnni ott
A sok sarkeresztet.

Van közöttük mostani,
Van közöttük régi,
Itt-ott egy-egy kőszobor
Emeli fejét ki.

De legyenek bár minők,
Mind egyformák abban:
Alattuk egy porladó
Álmodik nyugodtan.

A ki rég leszámola
Élettel, világgal,
És kibékült csöndesen
A mulandósággal.

Oly különös látomány!
Ott nyugalom, béke,
Itt a lázas sietés,
Melynek nincsen vége.

A mint tovarobogok,
Tűnő sarkeresztet
Mind azt mondják, oly nagyon
Sohase siessék.

Sorsát ki nem kerüli
A világon senki,
Ki porból lett, annak itt
Porrá is kell lenni.

A vonat bárhova visz,
Kalandozzak bárhol,
A temető visszavár,
Sohase lesz távol.

Dalmady Győző.

AZ UTOLSÓ EGYEDÜLLÉT.

Az élők óriás álarcos tömegében,
Senki se szól, se lép saját tetszéseket;
A szó a szándokot inkább burkolja szépen,
S az arczokról reád tanult álarcz tekint.

De eljő majd a perc, s a test, e hűtlen szolga,
A réveteg lélek szavára mit se tesz,
S merülve hirtelen komor, mély nyugalomba,
Többé nem czinkosa, vádló tanúja lesz.

És kél sötét raja sok titkos gondolatnak,
Melyeket elnyomott eddig az akarat;
Most a homlok felett felhőként gomolyognak,
A tettek indoka elrejtve nem marad.

A szív az arczra ül, s mit a gond keze hintett,
A ránczot nem lehet mosolylyal fódni már;
Hazudni a szemet nem készíti a tekintet,
S a ki nem mondott szó az ajkon írva áll.

Ez a vallomások órája. A csak épen
Elszállt lélek nyomát még őrzi a tetem,
S az ember, a midőn az lesz, mi voltaképen,
Másoknak egyszerre idegenné leszen.

Bús lesz a legvigabb, fagyos komorra váltan,
A bús pedig pihen nevető arczal ott.
Öszinte és igaz mindenki a halálban,
És ép ezért olyan ijesztő a halott.

Sully Prudhomme után francziából:
Vargha Gyula.

AZ A BIZONYOS MIKOS.*

Elbeszélés.

Irtó MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Minden jog fenntartásával. (Folytat.)

Teljes pompával süttött a nap, szinte szűrt, de ilyenkor még nem bágyasztó, mert a természet fiatal. Bécsnek ezt a parkját abban az időben nagyon elhanyagolták, még békák is kurutyolyol-

* A Kisfaludy-Társaság nagygyűlésén fölolvastott költemény.

tak az előző napok esőzéseitől támadt pocolyákban. Az utak se voltak kavicsokkal, homokkal meghintve mint most; porzót a régiek csak a tinta felszárítására használtak a leveleken és aktákon, imitt-amott egy kis sár is akadt s a szép nyulánk leány mindkét kézzel fölfogta a szoknyáját útközben, látni engedve a fehér harisnyáit, formás bokáit. A sárosabb helyeknél pedig, a hol a kis topánka esetleg benragadt volna, vagy pedig ugrani kellett, úgy kívánta az etiquette, hogy a kisérő, se szó, se beszéd, átkapja finom illendőséggel a derekát s áttegye a tulsó oldalon a szárazra. Nem tartotta ezt senki szemérem elleni vétségnek vagy szemtelen tolokadásnak. A régi becsületes világ nem úgy ítélte, mint ez az új. Bár közel járt is valaki tiloshoz, még azért nem volt tolvaj. A látszat is csal akkor, ma már a nem látszat is gyanus.

Akli is áttemelte egy-két helyen a backfischt, míg végre eljutottak az első magános padhoz, egy nagy platán alá, melynek koronája szeliden lehajolt a pad fölé, a mibe annyi név, annyi kezdőbetű volt befaragva, hogy szeri-száma nincs. Az *Ámor rovás írása* a legegyszerűbb; mindenki látja, érti, el tudja olvasni a padokon, a fák beforrt kérgein és mégis külön titok minden betűje.

— Itt háborítatlanul beszélgethetünk — mondá Akli — erre kevesen járnak.

Leültek a padra egymás mellé.
— Nini, nini — kiáltott fel élénken a leány, egy mókust látva folszaladni az átellenes fára. — Jaj, de gyönyörű, de gyönyörű. Kérem, fogja meg! Ugyan fogja meg!

Aklit azonban ebben a pillanatban egy csöppet se érdekelt a fúrge mokus, komolyan, szomorúan nézett a leány szemé közé.

— Hagyjuk most az efféle bolondságot Iluczi. (Akli így nevezte őt beczézetlenül.) Maga most már nagy leány lett és a jövendőjéről kell gondoskodni. Az életnek egy fontos mozzanata előtt áll s azért mindenké előtt vajjon egy kissé komolyabb arczot és figyeljen rám.

— Iszen figyelek már. No, nézzen meg!

S ezzel felhúzta szemöldjeit, összeránczolta homlokát, kimeresztette a szemét, megsucorította a piros szájacskáját úgy, hogy félreérthetetlenül a madame-ot mimelte. Olyan megenni való volt azonban így is, hogy Akli elfordította tőle a fejét és úgy beszélt hozzá:

— Mindenek előtt őszinteséget kívánok öntől. Igérje meg, hogy az lesz.

— Igérem — felelte a leány, szakasztott a madame hangján.

— Önnel egy titka van, kisasszony.

Kémlő tekintetét vetett rá, lopva.
A leány összereszt, arca fölvette a saját jellegét és piros lett, mint a rózsza, fejét szégyenlősen lehajtott.

— Honnan tudja? — kérdé fojtott hangon.

— Tehát igaz! — szisszent fel Akli fájdalommal. — Ön szereti? ..

— Egy kicsit! — vallotta be szemérmesen.

— Szent Isten, lehetséges-e? — fakadt ki Akli önkénytelenül.

A leány vállat vont.

— Hát olyan nagy bűn az? — kérdé daczosan.

Akli nem válaszolt, szemei elhomályosultak, a fák forogni kezdtek vele és messze túl a fákon a házfedelek is futásnak eredtek a füstölő kéményeikkel és úgy látszott neki, egymásnak rohannak, mint az összetütelekedő bikák. Halántékai lüktettek, feje szédült.

— Ezt akartam csak tudni, — motyogta zavartan, sápadtan, — csak ennyit és ez elég... épen elég, és ...

Elhallgatott, tompán, lütyén bámúlt maga

Legújabb belgrádi fényképek után.

DRAGA SZERB KIRÁLYNÉ.

SÁNDOR SZERB KIRÁLY.

elé, miközben megjédt, hogy talán elarúta, a mi lelkében forr s erőt véve magán, tettetett egykedvűséggel folytatá:

— És hát mikor történt ez?

— Most a télen.

— A Szepessy kisasszony közbejöttével ...

— Igen. Ő is tud róla. De csak én vagyok a bűnös.

A férfi egy sohajtást nyomott el s aztán mint egy fájdalom mütéthez, hozzá látott a kötelességéhez.

— Fel vagyok hatalmazva, kisasszony, jelenteni önnel, — szóló ünnepélyesen, — hogy ő ma ott volt a Burghán.

— Ki? Szepessy kisasszony? — kérdé a leány fehérre válva.

— Dehogy. Ő.

— A madame? — folytatá a faggatást hűledezve.

— Dehogy. Ő maga.

— Ő maga? Hogyan?

— Igen, igen, ő a kit szeret és vallomást tett a császár ő felsége füle hallatára is.

De már erre felugrott a leány, csengő kacagással.

— Jaj, ne bolondozzon, Klipi Lipi. Hogy elremitett, roz ember, a rettenetes tréfáival. Hát most látom csak, hogy évődik velem.

— De becsületesemre mondom, hogy ott volt.

— Hát ki vitte volna oda?

— Magától jött és olyan lármát csapott ...

— A lekváros bődön?

— Miféle lekváros bődön?

— Hát a miről én beszélek?

— Nem értem, — motyogta Akli zavartan.

— Most már én sem. Hát nem arról beszél-tünk?

— Persze nem.

— De hisz ön a titkomat kérdezte s nekem csak ez az egy titkom van. Hát nem tudja? Oh, maga gonosz szellem, hogy rászedett s milyen csacsi voltam, hogy elmondtam.

Nevetett is, haragudott is, az ajkát fölbigyesztette és haragosan fenyegette meg Aklit az öklivel.

— Megálljon! Visszaveri ezt Ludas Matyi! (Épen a múlt csütörtökön olvasta fel neki Akli a Ludas Matyi történetét.)

Akli pedig úgy örült ennek a fordulatnak, mintha csöpögtetett mézzel kengetnének a szive táját.

— Dehogy volt csacsi, dehogy volt. Sőt való-ságos kicsike bölcs. Úgy, úgy. Magam is észre-veszem már, hogy két malomban öröltünk. Majd csak eligazodunk lassan, lassan. De lás-

suk előbb egész mivoltában az egyik malmot. Hát mi az a lekváros bődön, mondja csak?

— Nem mondom, — toppantott a leányka a lábával. — Most már azért se.

— De ha nagyon, nagyon kérem.

— Akkor se.

— Jó szóért jót várj. Nem kívánom ingyen. Nézze csak, mi van itt.

Kitakarta finom selyempapírosokból azt a fűrt szőlőt, a mit magával hozott. A szőlő csabítón nevetett a backfischnak. Ő is majd elnyelte a szemével.

(Nem kell még ennek a főkötő — gondolta magában megnyugodva Akli.)

— Ezt a császár küldte magának, de én csak úgy adom oda, ha vall.

Próbált ellentálni, gondolkozott, miközben lopva nézte a góhér fűrtöt, aztán elnevezte magát.

— No adja hát ide, maga kíváncsi!

— No hát itt van, maga paskorta.

— De kikötöm, hogy soha senkinek se szól róla, mert halálra szégyenelném, ha azt valaha idegen ember megtudná.

— Nem szólok senkinek.

— Lelkére mondja?

— Lelkemre.

— Van is magának lelke?

— Persze, most már lelkem sincs, a mióta szőlőm nincs, a mióta odadtam.

— No hát hallgasson ide, hadd rázzam le hamar a nyakamról.

— Csupa fül vagyok.

— Várjon, előbb megkóstolom. Ej, menjen a szőlőjével! Hiszen még nagyon savanyú. Hát úgy volt az ... de nincs-e itt közelben valaki? Mintha az előbb is megzörrent volna a bokor, mintha valaki lesne ránk.

— Képzeldök. Úrügyeket keres. Nem, nem csak végezzünk, kisasszony, végezzünk, tessék gyönni.

— De édes, Klipi Lipi, mikor olyan nagyon szegénylenem, hogy talán meg is halok a szégyenletemben.

Bizon nagy lelki küzdelmébe került a szegény kis backfischnak. Kékült, zöldült, akadozott, eltakarta a szemét a mantillejával és az alól beszélt ki, hogy kész komédia volt már az is.

Pedig hát csak egy kis csiny az egész. A szobájában van egy nagy tükör, a melyik voltaképen titkos ajtó a falban. Maguk a barát-nék (már t. i. ő és Szepessy Klára) is gondol-tak ilyesmire és egyszer csak addig nyomogatta Klára kisasszony a kép rájájtát, hogy végre rátalált a rugóra. Fölpattant a tükör megfor-

MILÁN KIRÁLY SIREMLÉKE A KRUSEDOLI ZÁRDATEMPLOMBAN.

dult és ime, az élestárba lehetett bejutni a nyíláson. Nosza, mit sűg neki az őrdög, bement a kamrába és ott megtalálta a lekváros bödönt s azóta aztán ha megéheztek, mindig beosontak titkon Klárával a lekvárhoz lakomázni. A madame pedig váltig panaszkodik, pőről, zsörtől, hogy a szilvaiz csodálatos módon fogy, hogy talán az egerek eszik.

Akli édesdeden nevetett, a napsugár is nevetett, a füvek is. Csak egy gyík bámúlt ki rájuk egy lapulevél alul nagy komolyan az apró szemével.

— Lám, úgy-e, hogy paskorta? Nem mondtam? Kedélyeskedett Akli. És szörnyűség, az ilyen kis torkosnak mégis már kérője akad.

— Csak nem talán? — kérdezte a leány hüledezve.

— Gubó legyen a nevem, ha nem igaz, feleségül kérte meg ma tőlem egy gavallér.

— Ugyan no... ne izéljen! — és a parazol nyelvvel oldalba döfte Aklit.

— Aha — incselkedett ez vissza. — Elpirult valaki...

— De ha nem igaz, — ellenkezett a leány fölháborodással.

— Mondom, hogy igaz, ott volt ma a kérő és a császárral is beszélt, azért jöttem a császár nevében is, hogy megtudjam a választ, a mit feleljünk neki. Nem találja el, ki a kérő?

— Nem tudom, — felelte a leány tompa hangon, az izgatottságtól elsápadva.

S mintha álmot akarna látni, akaratlanul behúnyta a szemét.

— Nos, a báró Szepessy István volt ott bejelenteni, hogy feleségül akarja. Hát már most feleljen.

Lassú reszketegség fogta el Kovács kisasszonyt, egy szót se felelt, csak közelebb húzódtott Aklihoz, mintegy oltalmat keresni nála. Aztán szomorúan, némán szegezte rá a szemét.

— Miért nem felel? — sürgette Akli, — ösmeri Szepessy bárót?

— Ösmerem, a Klára bátyja. Minek mondta meg, hogy ő? — támadta meg egyszerre dühösen Aklit.

— Ej, Istenem, hiszen csak meg kell a kérőt nevezni. Férjét csak nem lehet zsákban árulni, mint macskát.

— Mert, úgy-e, csúfolódnai akar rajtam?

— És most már zápor módjára omlottak a könnyei.

Akli pszichológus volt; gyorsan megértette, a mi a leánya lelkében történik. Az, hogy feleségül kéri, tett szett neki; melyik lánynak ne tetszenék, hogy őt szereti valaki, hogy oltárhoz akarja vezetni, hogy uszályos menyasszonyi ruhát adnak rá, földig érő fátyolt, hogy nyoszolyó-lányok kísérik, hogy szájtató közönség bámúlja, mikor a kocsiról lép a templomnál a fehér atlasz cipőcsékben, az mind nagy gyönyörűség, szívet dagasztó édes mákony, de csak eddig van. Az út azon túl be van szegezve. Nem szabad tovább. A menyasszony már kész a kis backfishban, csak a ruhát, a menetet, a fel-

kendőzött lovakat, a fölboktrétázott ostort kell elképzelnie, és az könnyű, de a völegény alakja még ismeretlen és nem kész a fantáziában sem, a völegény személyéhez tehát nem szabad hozzá nyúltni, vagy különben összeomlik minden illúzió, minden öröm, minden édes merengés, mint egy kártyavár és akár mindjárt be lehet csomagolni az egész törmeleket — egy kosárba.

A KRUSEDOLI ZÁRDATEMPLON BELSEJE.

— Úgy látom, Iluczi, nem nagyon lelkesedik azért az úrért?

— Hiszen utálatos ember. — tört ki a leány, könnyeit letörölve.

— De férjnek előkelő és gazdag, erre kötelességem figyelmeztetni.

— Én soha se megyek férjhez. Hiszen mondtam már.

— Mondta? Mikor?

— Az előbb. Hát nem mondtam, hogy ezt a lekvár titkot soha se mondom el az életben másnak, csak magának? Már pedig ha férjhez mennék, férje előtt nem szabad titkának lenni az asszonynak, el kellene neki mondanom, tehát már én ezért se mehetek soha férjhez.

— No, ha csak ez az oka van, — nevetett Akli gúnyosan.

— Hiába nevet. A mit én egyszer megmondok...

— Jól van jól, tehát örökös párta a jelszó. Ezt mondjam meg a császárnak?

— Ezt, ezt, nem bánom, — ha csak...

— Úgy? Tehát van «ha csak» is. Halljuk, halljuk.

A backfish zavarba jött, újra elpirult, a mantilla csipkéit merengőn, álmatagon babrálta.

— Ha csak valaki olyan nem kér meg valaha, — mondá vontatottan, de mégis reszketeg hangon — a ki már tudja a titkomat.

— De ki tudhatná, mikor csak nekem mondta meg?

A leány felkaczagott, de volt a kaczajában valami száraz erőtettség.

— Jaj, Klipi Lipi, — kiálta fel azután elfordítva a fejét — de szerencse, hogy már a puska-por föl van találva, mert maga azt hiszem, soha sem találta volna fel.

A férfi arcán, szemeiben kicsapott erre a láng, mint a hogy kigyúl a Hőreb bokra egyszerre, váratlanul, csodálatosan.

Felelni akart, csak még a szavak nem voltak meg, a melyek ide illenének. Az égi tűznek nincsen füstje.

E pillanatban léptek hangzottak. Két férfi

közeledett, a mi láthatólag kellemetlenül érintette Akliékat.

Az egyik férfi megemelte kalapját Akli előtt és valami közeleső utca után kérdezősködött.

Akli felkelt, azt hitte idegenek és néhány lépést előre ment velök a kerítés felé, hogy megmutassa az irányt, útközben azonban így szólott hozzá az egyik úr.

— Nem akartuk a kisasszonyt megijeszteni, uram, gyöngédségből hívtuk el ocellal; ön foglyunk.

— Én? Az lehetetlen, — szólott Akli nevetve. — Önök tévednek a személyben. Én Akli Miklós vagyok.

— Kétségtől. Az ön neve áll az elfogatási parancsban.

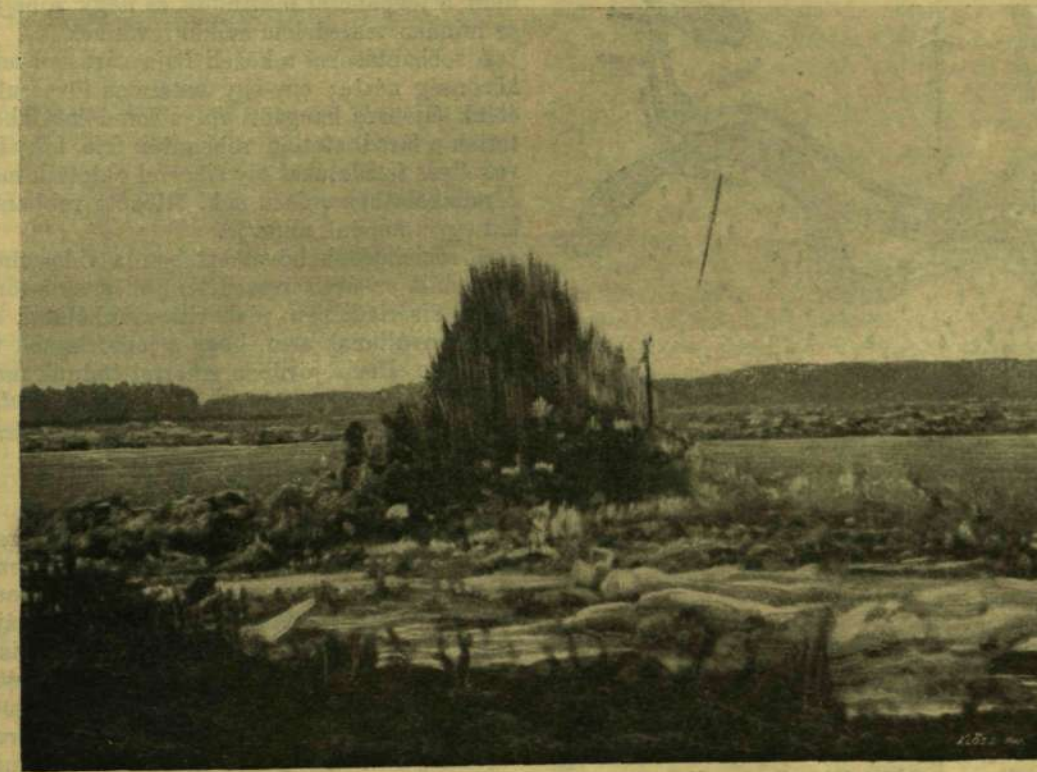
(Folytatása következik.)

JÉGROBBANTÁSOK A DUNÁN.

Az elmúlt év végén korán állott be a tél és december havában olyan erős hideg volt, hogy hosszú időre kell visszatekintnünk, míg hozzá

JÉGTORLASZ.

A ROBBANTÁS OKOZTA VÍZ- ÉS JÉGFORGATAG.

hasonlót találunk. Budapesten, mióta az időjárásról följegyzéseink vannak, 1897 december 21-ikén észlelték a legnagyobb hideget, mikor a hőmérő 20° C°-ra szállott alá.

Az elmúlt december 15-ikén a hőmérő 18° C°-ot mutatott és így az eddig észlelt legnagyobb hideget megközelítette. Az alacsony hőmérséklet hosszú ideig tartott s már november végén még olyan hatalmas folyó is, mint a Duna, mely nagy víztömegénél fogva csak lassan hűl le, elkezdett zajlani; kisebb folyóinkon pedig legnagyobb részt álló jég volt. December első felében aztán a Duna is beállott helyenkint. Legelőször Baja táján verődött össze a jégzaj december 11-ikén s aztán fölfelé megmészakításokkal egészen Pozsonyig, sőt majdnem Bécsig, lefelé pedig Gombosig erős jégpáncél képződött a folyón.

Érdekes a képe az ilyen befagyott nagy folyónak. Míg a kisebb folyókon rendszeren a parttól a folyó közepe felé lassan képződik a jég, az egész felszín átfagy s a jégkéreg sima és egyenletes, addig a nagy folyókon a jég megállása egészen másként történik: az úszó jégtáblák a hideg növekedésével egyre szaporodnak rajta, elborítják az egész felszínt s aztán egyes zátonyos, szigetes helyeken vagy hidaknál a jégzaj megáll, a táblák a legszesélyesebb összevisszaságban egymásra torlódnak s a képződő jégpáncél épen nem lesz sima, hanem egyenetlen, helyenkint kimagasló jégdombokkal.

A nagy folyókon minden ilyen jégállás torló-dással kapcsolatos; de a valódi jégtorlaszok

rendszen később, a jég megindulása alkalmával képződnek.

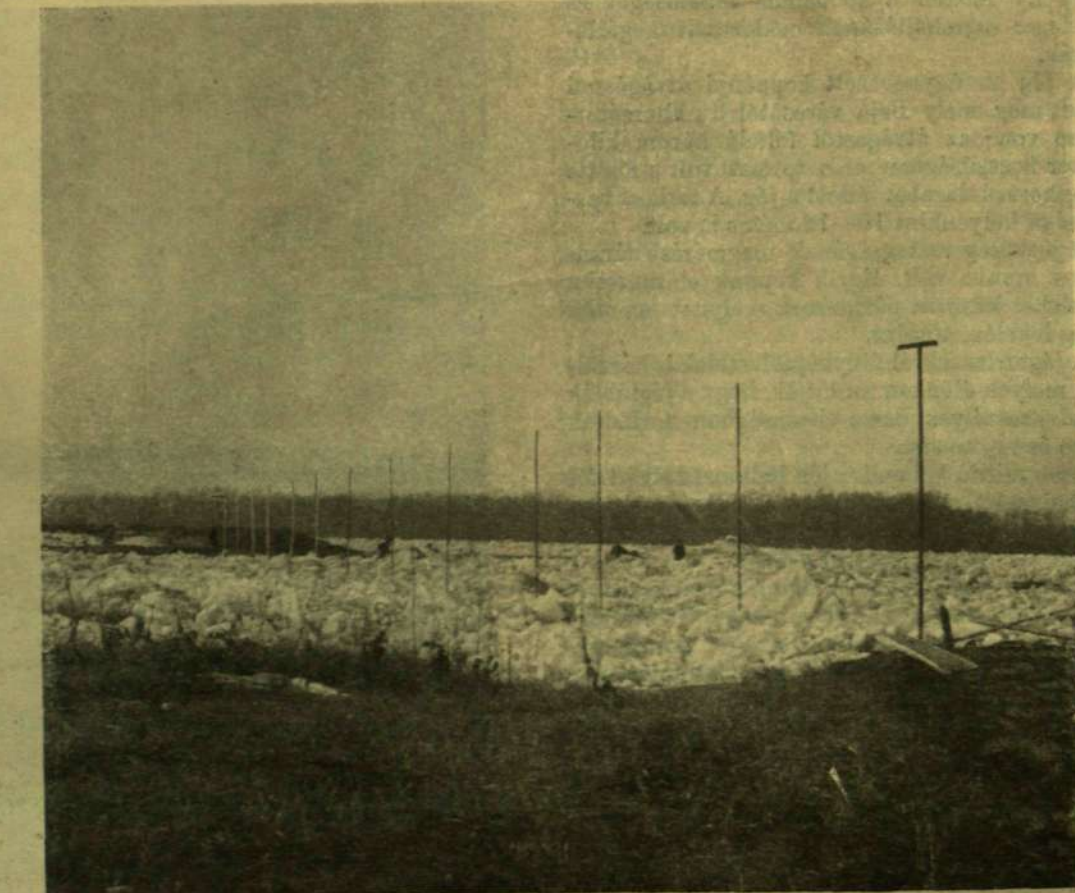
A mi éghajlati viszonyaink között a meleg és az olvadás rendszeren nyugat felől indul meg s míg a Duna keleti szakaszain a jégkéreg még szilárdan áll, a felső vidékek megenyhült tájairól elindul a jég és lentebb rátorlódik a még álló jégpáncélra. Ekkor aztán a felülről lejövő jégtáblák egy része az álló jégkéreg alá kerül, más része fölcúsúszik a felszínre, a jég erősen összenyomul, eltömi a folyó medrét s felduzzasztja a vizet úgy, hogy a Duna legmagasabb árvizei a felső és középső szakaszain mind ilyen jégtorlódások következményei voltak.

Ilyenforma eset állott be az elmúlt december hó második felében is, midőn a nagy hideg hirtelen megre fordult.

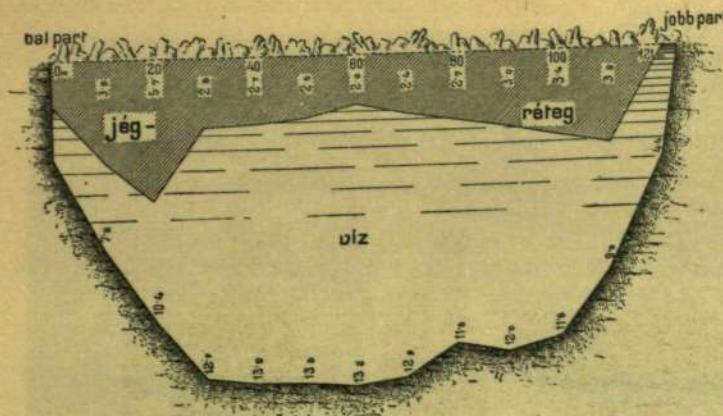
Ausztriából a jég december 20-án eltakarodott s a levonuló táblák előbb Pozsony alatt torlódtak össze, hirtelen árvíz okozva, mely azonban nem tartott sokáig.

Később mozgásba jött Pakstól fölfelé az egész jégtömeg, míg Paks alatt még szilárdan állott. A felülről jövő táblák épen ezért itt erősen egymásra halmozódtak, megszakították a medret és hirtelen áradás keletkezett.

December 26-ikán már Fajsznál kiöntött a Duna medréről s a helyzet napról-napra vesze-

ELŐKÉSZÜLET A JÉG VASTAGSÁGÁNAK MEGMÉRÉSÉHEZ.

A DUNA KERESZTMETSZETE A KOPPÁNYI ÁTVÁGÁS FELSŐ VÉGÉN.

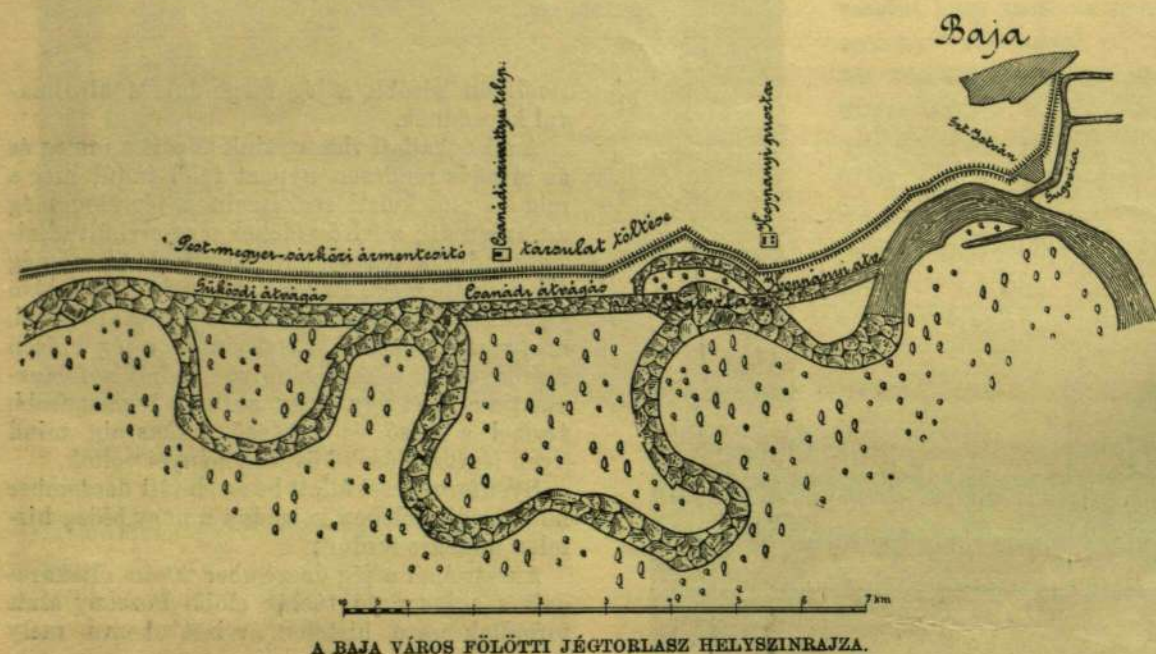
delmesebbé vált; a lakosok már aggodalmasan és szorongva készültek az esetleg rájuk váró újabb csapásra. Ekkor Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter elhatározta, hogy kísérletet tétet a jégtorlasznak robbantással való megbontására.

A miniszter a multak szomorú tapasztalatai folytán már két évvel ezelőtt kiváló szakférfiak-

után megbomlott és levonult. Később lejjebb újra megállt ugyan, de a további robbantások s a bekövetkezett kedvező enyhe időjárás csakhamar megbomlasztották az álló jégpáncsot úgy, hogy a koppányi átvágás alatt egész szabad útja volt a Dunának.

Sokkal fáradságosabban és nehezebben ment a koppányi torlasz felrobbantása. Itt is decz. 30-ikán indították meg a munkát s először 21 kilogramm dinamittal, hét kapcsolt lövést tettek durranó zsinór használatával és sikerült 100 méter hosszú és 60 méter széles, 8—10 méter vastag jégtevéget kirobbantani. A robbanás után bekövetkezett erős hullámozás nagy területen összeroposította a jéget, melyet aztán öt kilogrammos dinamit-lövegek segítségével apróztak föl s így lecsúsztak. A dinamit-töltéseket 2—4 méter mélységben, egymástól 8—10 méter távolságra helyezték el.

Másnap 28 lövést tettek összesen 60 kilo-

A BAJA VÁROS FÖLÖTTI JÉGTORLASZ HELYSZINRAJZA.

ból bizottságot alakított a jégrobbantások tanulmányozására és szükség esetén való fogantatására s e bizottság nem késett, hogy minden tőle telhetőt megtegyen a torlasz eltávolítása céljából.

Mindenek előtt a helyszínre szakembereket küldött ki, kik a torlaszt műszakilag fölvtették, hogy ily módon a robbantás lehetőségét és esetleges végrehajtásának módozatait megállapítsák.

A jég az úgynevezett koppányi átvágásnál akadott meg, mely Baja városától 3½ kilométernyire van; az átvágástól fölfelé három kilométer hosszúságban erős torlasz volt s fölötte még hosszú darabon állott a jég. A torlasz vastagsága helyenkint 10—12 méter is volt.

A jégkéreg vastagságának megmérése fáradságos munka volt. Egyik képünk előtűnteti a méréshez kitzított pózna-sort, melynek mentén a jég lékelése történt.

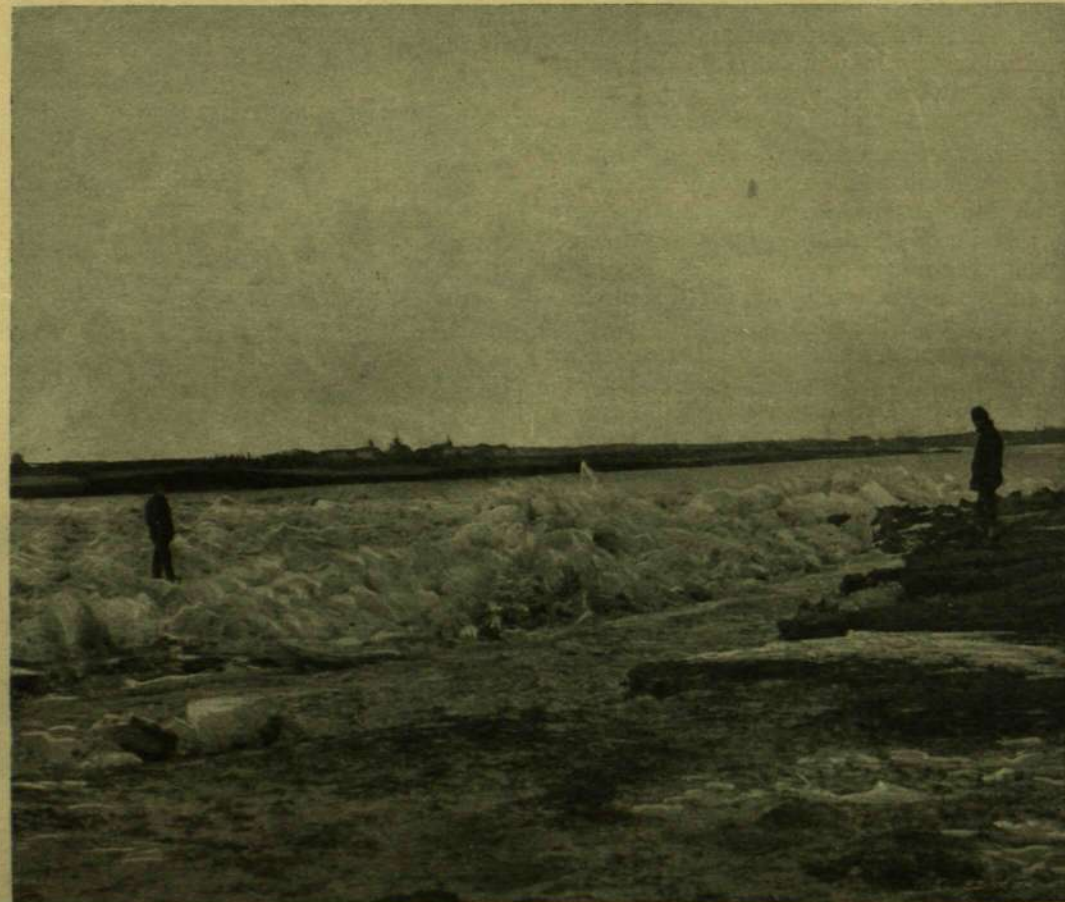
A jégtorlaszokról fényképfelvételek is készültek, melyek élénken mutatják, hogy a jégtáblák minő szeszélyes össze-visszaságban torlódtak össze és egymásra.

Több millió köbméter jég halmozódott itt föl s a helyzetet súlyosította az is, hogy a torlasz alatt egész a Drávatorlatig megszakításokkal ugyan, de szintén állott a jég.

A beérkezett jelentések alapján Darányi miniszter intézkedett, hogy a visegrádi kincstári kőbánya vezetősége, élén Schaffer Antal kir. főmérnökkel és egy katonai utász-különmény, élén Pokorny Ferenc cs. és kir. utász-századosal és Boguszlavszky Nándor cs. és kir. utász-főhadnagygal a robbantások megkezdése céljából a torlaszhoz utazzanak és intézkedett a torlasz alatti jég eltávolítása iránt is és a robbantások vezetésével Hajós Sámuel műszaki tanácsost bízta meg.

Az a jég, mely Mohács alatt állott, december 30-ikán néhány erős dinamit-patron elsütése

gramm dinamittal, melyet villammal egyszerre sűtöttek el. Óriási rázkódás követte a robbantást; a föld a parton állók lába alatt több másodpercig ingott; a víz és jég 15—20 méter magasságra verődött föl, néhol pedig erős part-

JÉGTORLASZ.

omlás következett be. Az emberek szinte elvesztették a biztonság érzetét a földön, annyira szokatlan volt a szilárd talaj megingása.

A robbantásról felvett fénykép a dinamit hatását tünteti elő, de csak fogyatékosan, mert a talaj megingása következtében nehéz volt a fotografálás. A levegőben látható fekete vonás azt a farudat mutatja, melyhez a dinamit hozzá volt erősítve s melyet a robbanás szétért és fölreperített.

Ezen robbantás eredménye az volt, hogy 200 méter hosszúságban a 4—5 méter vastag jégpáncsot megbomlott s kisebb töltések alkalmazása után lecsúszott. Egy-egy elűztatott jégdarab 12—15 köbméter nagyságú is volt.

Később a következő napokon haloxylint is használtak a robbantáshoz, még pedig a tömött jégben kellő sikerrel, a men nyíben erős repedéseket idézett elő benne s az így megbontott jégtáblákat aztán a csákyások könnyen útnak indíthatták.

A robbantásokkal január 3-ikáig sikerült a koppányi átvágástól fölfelé, mintegy 1000 méter hosszú torlaszt teljesen eltávolítani úgy, hogy január 4-ikén már a fölötte levő csanádi átvágás felé haladva folytathatták a munkát.

A kedvező időjárás előmozdította a robbantások sikerét úgy, hogy január 7-ikén délelőtt 11 órakor egy 10 kilogrammos dinamit-lövést után a jégpáncsot megindult és nagy robajjal, de minden veszedelem nélkül levonult.

A robbantásokat a közeli Baja városból nagy közönség nézte; egy-egy hatalmas lövés után élénk éljenzés hangzott föl s kendőket lobogtattak a fáradhatatlan robbantók felé, kik életveszélyes feladatukat oly sikerrel oldották meg. A munkálathoz erősen neki öltözött robbantókat egyik képünk mutatja.

A robbantások következtében a vidék megszabadult az árvíz veszedelmétől s az e téren eddig kísérletképen végbevitt munkálatok eredményt nyújtanak arra, hogy a jégtorlaszok veszedelme ellen a jövőben sikerrel tudunk majd védekezni.

Schaffer Antal.

KRUSEDOL.

Bejártam szeretett hazám regényes bérczeit, megmásztam Svájcz magas havasait; mindezek nagy hatással voltak rám, de valódi gyermek kegyelettel csakis a szerémi Fruska-Góra bájos hegységre tudok gondolni. Odavonz most is a szívem. Ezen hegység sűrű erdőiben lestem gyermekkoromban a tarka lepkét, napsütötte hegyoldalon szedtem a zamatos erdei epret; rég elmúlt már azon boldog idő, midőn tanulókorom aranynapjaiban a mély völgyekben ke-

A szendrői Brankovics György szerb despotának és Murát török szultán veje által megvakított két fiának szomorú sorsa oly ismeretes a magyar történelemből, hogy nekem elég csupán annak elmondására szorítkoznom, hogy Krusedol zárdát Brankovics despotá György nevű unokája Angelina anyjával, az albán hős, Szekender bég leányával együtt az 1486-ik évben alapította és azt a körülötte fekvő falvakból alkotott birtokkal megajándékozta. Hogy Krusedol zárdában a görög keleti szerb szerzetesek javát összegyűjtse, Brankovics György maga is szerzetesnek avatatta fel magát, nemsokára pedig püspökkelt, sőt egy ideig Romániában metropolita is volt, a hol az Argyis és Dandil nevű nagy és gazdag zárdákat alapította.

A hazai szerb egyház e fent nevezett főpapja rábirta édesanyját, Angelina hercegnőt, hogy a krusedoli völgy azon helyén, a hol jelenleg Krusedol falnak temploma van, egy női zárdát alapítson.

Ezen érdemeik folytán a hazai szerb egyház Angelina hercegnőt és annak buzgó fiát, II. Brankovics Györgyöt, Makszim érseket, szentekké avatta és emléküket a legnagyobb kegyelettel őrzi.

Krusedol azon körülmény avatta fel a szerb egyház egyik panteonjává, hogy annak a zárdától egészen körülövezett kis templomában nyugosznak nemcsak Brankovics despotá négy családtagjának földi maradványai, hanem itt temették el 1706-ban Csernovics Arzén ipeki patriárkát is, a ki 1690-ben a törökök által hazájukból kiűldözött 40,000 szerb családdal Magyarországra bevándorolt. Továbbá ide temették Gyakovics Iszaja metropolitát, Csernovics patriárkának első utódját 1768-ban, Jovanovics Sakabent metropolita-patriárkát 1748-ban, s Gyorgyevics János metropolitát.

Az egyház-fejedelmek közül itt nyugszik még Jovanovics Péter, Szerbia első metropolitája, a kit Obrenovics Milos hazájából kiűzött

resgéltem az első ibolyát, hogy a karlócazi pékmester kedves kis leányának elküldhessem, a kiért a sok latin szavaltól és a metropoliai ótkéző sok böjtjétől gyötört szívem oly hevesen dobogott.

Még most is élénken emlékszem azon téli napokra, mikor mint edzett férfi társaim vig csoportjában hegyen és völgyön át üldöztem a fúrge őzikét és a hatalmas szarvasbikát.

Felkeresem most is gyakran azokat a csendes fruska-górai zárdákat, a melyek távol minden világi zajtól, a lombos erdők sűrűségében elrejtve legalkalmasabbak arra, hogy csendes falaik között a fáradt ember az élet gondjait feledje. A zsenge borostyánág felkúszik a hatalmas tölgy testén, az emberi élet küzdelmeiben kifáradt szív pedig vigaszt és megnyugvást talál, sőt új erőt merít a további küzdelmekhez, felkeresve ama helyeket, a hol örök álmukat aluszszák azon nagyok, a kiknek emléke a történelemé.

Ilyen gondolatokkal eltelve kerestem fel a múlt nyár egy szép délutánján Krusedol zárdát, hogy az akkor Fruska-Góra hegyeit bejáró magyar turista-egyletünk fogadtaikat és a zárdá szerzeteseivel az előkészületeket megtegyem.

Engedett egy kissé a juliusi napok forrósága, midőn Karlocazt kocsin elhagyva, a Dobrilováci völgykatlanból a Dunába törekvő patak vashídján át a jól kövezett úton a Bánszto hegység magaslatát elértük.

A lemenő nap arany sugarait a fruska-górai hegység legszebb csücskére, a Sztrazilovóra szórta; ennek sűrű erdejében egy szabad helyen fehérelt az a hatalmas kőpiramis, melyet a szerbek az általuk lakott vidékekről gyűjtött kocka-kövekből emeltek legkedveltebb lyrai költőjüknek, Radicevics Brankónak.

A szerb ifjúság e kedvelt költője «a tanulók búcsúzása» című gyönyörű költeményében, a melyben ezen hegycsücsköt búcsúztató, azt az óhaját fejezte volt ki, hogy valaha itt a Sztrazilovo-hegyen szeretné örök nyugalomát lenni. Jól esett nekem visszagondolni arra, hogy Jovanovics János híres szerb költő barátommal felbuzdítottuk véreinket, hogy hozzák ide Bécsből Radicevics hamvait.

Épen esti imára harangoztak a Fruska-Góra tövében fekvő Remete nevű zárdában, midőn a hegyen átkelve, a völgykatlanban fekvő Krusedolba igyekeztünk.

A szendrői Brankovics György szerb despotának és Murát török szultán veje által megvakított két fiának szomorú sorsa oly ismeretes a magyar történelemből, hogy nekem elég csupán annak elmondására szorítkoznom, hogy Krusedol zárdát Brankovics despotá György nevű unokája Angelina anyjával, az albán hős, Szekender bég leányával együtt az 1486-ik évben alapította és azt a körülötte fekvő falvakból alkotott birtokkal megajándékozta. Hogy Krusedol zárdában a görög keleti szerb szerzetesek javát összegyűjtse, Brankovics György maga is szerzetesnek avatatta fel magát, nemsokára pedig püspökkelt, sőt egy ideig Romániában metropolita is volt, a hol az Argyis és Dandil nevű nagy és gazdag zárdákat alapította.

A hazai szerb egyház e fent nevezett főpapja rábirta édesanyját, Angelina hercegnőt, hogy a krusedoli völgy azon helyén, a hol jelenleg Krusedol falnak temploma van, egy női zárdát alapítson.

Ezen érdemeik folytán a hazai szerb egyház Angelina hercegnőt és annak buzgó fiát, II. Brankovics Györgyöt, Makszim érseket, szentekké avatta és emléküket a legnagyobb kegyelettel őrzi.

Krusedol azon körülmény avatta fel a szerb egyház egyik panteonjává, hogy annak a zárdától egészen körülövezett kis templomában nyugosznak nemcsak Brankovics despotá négy családtagjának földi maradványai, hanem itt temették el 1706-ban Csernovics Arzén ipeki patriárkát is, a ki 1690-ben a törökök által hazájukból kiűldözött 40,000 szerb családdal Magyarországra bevándorolt. Továbbá ide temették Gyakovics Iszaja metropolitát, Csernovics patriárkának első utódját 1768-ban, Jovanovics Sakabent metropolita-patriárkát 1748-ban, s Gyorgyevics János metropolitát.

Az egyház-fejedelmek közül itt nyugszik még Jovanovics Péter, Szerbia első metropolitája, a kit Obrenovics Milos hazájából kiűzött

A JÉGTORLASZ.

és Popovics Nikanor, az utolsó görögkeleti püspök, a ki még Pécsét székhelyének nevezte.

Itt nyugszik Brankovics György, a szerb aldespota is, a kit az osztrák politika 22 éven át a csehországi Egerben internálva tartott; ott halt el 1711-ben s holt tetemet Raskovics Athanász, a péterváradai ezred hős ezredese hozatta ide; most mindketten egymás mellett porladoznak. Itt nyugszik még Suplikács István ezredes, az 1848-ban Pancsován elhunyt «szerb vajda» is. A mult tavaszon volt 60 éve annak, hogy itt temették el 1842. évi május hó 14-ikén Obrenovics Lyubicza fejedelemasszonyt, Obrenovics Milos, Szerbia felszabadítójának és állami élete szervezőjének nejét. A fejedelemasszonynak fia, az 1868-ban meggyilkolt Mihály fejedelem igen szép márványemléket emelt, nem is sejtve, hogy egykor utódja, a sors által sokat hányatott Milán király is ott fogja örök álmát aludni.

Midőn a zárdába érkeztem, az ottani kis templomba lépve, az oltár előtt három szerzetest láttam ajátatosan imádkozni. A templom hátulsó részében már hervadófényben levő koszorúkkal telerakott sírok között állott égő viaszgyertyával a kezében a zárdá főnökhelyettese, a kinek ajkáról melábusan hangzottak a halottak emlékének szóló ének ezen szavai:

«Valóban, e földi életben minden csak pusztá, hiú álom, az élet maga is árnyék és álom; a sírban együtt laknak a királyok és a koldusok.» Midőn a halotti imának vége volt, megmutatták nekem a szerzetesek Milán királynak, atyai barátja és joltvetője, I. Ferencz József fel-séges királyunk által emelt gyönyörű márvány-emlékkövét ezen rövid felirattal: Král Milán (Milán király).

A legidősebb barát, az ősz szakállú főnökhelyettes egyenesen Milán király sírjához lépett, reá mutatott és halkan azt mondotta: «Lássá uralom, de a sír nincs még felhantolva! Boldogult Milán király nem talál itt a hideg márványok alatt nyugalmat, míg ide le nem térdelt fia és menyje s nem áldoznak emlékének hálás gyermeki szívből eredő csókkal («poszednye ezjelovanije»). Ennek meg kell lenni, még pedig nem sokára!»

S íme, az ajátatos szerzetesnek a múlt nyár közepén kifejezett óhajátása e napokban csakugyan teljesedésbe ment.

Popovics Vaszin István.

MADARAK PUSZTÍTÁSA OLSZORSZÁGBAN.

Ismeretes dolog, hogy a mi vándormadarainkat, mikor hosszú útjukon Olszország vidékein elfáradva meg-megpihennek, az olaszok óriási mennyiségben pusztítják. Erre vonatkozólag érdekes és bizony szomorú adatokat közöl egy német író, a ki most az ősszel mult egy eszten-deje abból a czéliből utazott Olszországba, hogy e madárpusztítás mai állásáról adatokat gyűjt-sön. Tapasztalatainak lényege abban áll, hogy a pusztítás ma is csak úgy folyik, mint húsz évvel ezelőtt, sőt a pusztítóknak ma több és

jobb eszközök is van e czélra, mint régebben. Másrészt azonban az olasz madárfogók és kereskedők arról panaszkodnak, hogy évről-évre kevesebb a madár, úgy hogy mesterségük ma már alig jövedelmez. Erre mutat az is, hogy a kis madarak kivétel Olszországban nagyon csökkent s az árak igen felszökkenek. A nyolczvanas években egy tuczat «piccoli uccelli» (kis madár, minden elképzelhető fajtából) átlag 30—50 centesimiert volt kapható, sőt néha 5 centesimire is alászállt, holott ma már egy lira a rendes ára.

Egy-egy olasz városban az apró madarak oly óriási mennyisége kerül piacra, hogy a ki nem tudja, mennyire mindemapi tápláléka és csemegéje ez a legszegényebb és leggazdagabb embereknek, nem különben a nagy számú idegéneknek, az el sem hinné, hogy ez a tömérdek madár mind egy városban fogy el.

A közép rendszerint az utcai lazzikonyhákban sütteti meg madarait, melyeket ott egyenként nyársra húznak, kettő-kettő közé egy zsemlyeszletet tesznek és aztán faszén tüzenél sűtik. Egy negyedóra múlva a pecsenye megsül saját zsirjában s az olasz mindjárt a helyszínén meg is eszi. A német író Milanóban és Florencében látta a legtöbb madarat, Comóban s a kisebb városokban már jóval kevesebbet. Ennek is a madarak számának apadásában van az oka, mert most már olyan kevés a zsákmány, hogy az olasz nagyvárosokat is alig bírják ellátni, nemhogy kivitelre is jutna. Milanóban naponként átlag 20—30 ezer darab madár kerül piacra.

A különböző madárfajok az évszakok s az ezeknek megfelelő vándorlás szerint változnak a piacon. Így október első felében a legnagyobb mennyiségben pacsirta és vörösbegy kerül eladásra, az utóbbiból legalább három-négy ezer minden nap. Ezek után a különböző rigófajok vannak még októberben a legnagyobb számmal. Egyébiránt úgy mondják, hogy a nálunk piacra kerülő fenyes madarak közt is nagyon sok a rigó és más egyéb hasznos éneklő madár, különösen tél elején, a mikor még kevés a mi vidékünkön az igazi fenyesmadár. Fűrj csak újabb időben kerül az éjszak-olszországi piacokra nagyobb mennyiségben s ezeket is nem ott, hanem déli Olszországban, leginkább a Campagnában és Capri-szigeten fogják. Egy német ornithologiai folyóirat szerint 1898-ban egy millió 275 ezer élő fűrjet vittek ki Capriból Franciaországba, illetőleg Franciaországon keresztül Angolországba, 92,000-et pedig egyenesen Angolországba. Szállításkor az eleven fűrjetek ötvenesével lapos ládába tömők, melynek egyik oldala dróthálóval van fonyva, a födele pedig vászon. Mikor rendeltetésük helyére érnek, kiszedik a fűrjetek a ládából, fejüket odavágják az asztalhoz, mellkasukat benyomják s a még félig elevenen evickelő szegény állatokat ezen állapotukban kezdik koppasztani. Mindez, még a koppasztás is, hihetetlen gyorsasággal történik, úgy hogy alig telik bele egy percz, mire a fűrj sűtőre kész állapotba jut.

A madarakat többnyire hálával fogják. Három-

FELVONULÁS AZ UDVARI BÁLRA.

félé hálójuk van erre: a *roccolo*, a *pressanella* és a *passata*, melyek valamely e célra alkalmas helyen vannak befalálva s közelükben rendszeren egy jókora kalitka is van. A madárfogó hely környékén ezenkívül még számtalan kelepeze, hurok, lépvessző s egyéb efféle eszköz vár a madarakra.

A vándormadarak folytonos fogyása nemcsak Olaszországban tapasztalható, hanem mindenfelé egész Európában. Tekintve, hogy most is mindig ugyanabban az irányban vándorolnak, mint hajdan, Olaszországban való ritkulásuk igen fontos jele ennek az egész Európára kiterjedő apadásnak. Ennek oka — mint az említett német író kifejti — nem tulajdonítható egészen az olaszok által végzett pusztításnak. Főoka a kultura haladása, a belterjes mező- és erdőgazdaság, a mely megfosztja a madarakat életfeltételeiktől, első sorban alkalmas fészkelő helyektől. Az olaszok pusztítása az amúgy is ritkult madársereget természetesen még jobban megritkítja. Ez a pusztítás sokkal veszedelmesebb most, mint valaha, mert annak következményeit most inkább megérezzük, mint azelőtt, mikor még bővíben volt a madár.

KÉPEK BUDAVÁRÁBÓL.

Mióta József Ágost főherceg a királyi várban lakik, nagyon megváltozott Budavárának korábbi csendes világa. Hanem csak akkor lesz igazán élénk és mozgalmas minden, mikor a király is itt időzik. Sűrűn robognak le s fel ilyenkor a kocsik, egyesével, vagy hosszú sorokban; itt is, ott is felcsillannak a drabant testőrök, udvari zsoldárok fényes sisakjai, a közönség pedig gyakran nagy csoportokban hullámszerűen le s fel a főkapu és a honvédelmi minisztérium közti nagy térségén. Különösen ha feltűnik egy-egy hintó bakján az udvari kocsisok fehérrel díszített szögletes kalapja, egyszerre oda fordul a járókelők érdeklődése.

Legtöbbször családoknak, mert az udvari kocsikat csak épen jártatják, hanem aztán egyszerre háromszoros dobörgés hallatszik az újon épült katonai

örhely oszlopos csarnoka alól, harsány vezényszó szeli át a levegőt, a tiszt főemeli kardját, fegyverbe lép az őrség, meghajlik a zászló: jön a király, vagy az uralkodó-család egyik tagja.

Nagy népszerűségnek örvend a «térzene». Mikor

TÉRZENE A KIRÁLYI PALOTA ELŐTT.

Ő Felsége itt van, a Budapesten állomásozó ezredek egyikének vagy másikának zenekara — mint a bécsi Burgban is szokás — minden délelben felvonul a királyi várba, hol a főudvaron sorakozva egy óra hosszúságú játszik, körülülve a közönség sűrű soraitól. Azután pedig a mint feljött, harsogó zene-

szóval, megint vissza megy a laktanyába, jövetmenet hűségesen hazáig kísérve pár száz gyerektől s más rá érő zenekedvelőtől.

EGYVELEG.

* A világ legrégibb törvénykönyvét cserepekre írta, nem rég fedezték fel Susának, Perzsia ősrégi fővárosának romjai közt. Kiterjeszkedik ez a törvénykönyv az élet legkülönbözőbb viszonyaira s összesen 280 cikkből áll. Hammurabi király idejében készült, a ki Krisztus születése előtt 2200 évvel uralkodott. E törvény rendelkezései nagyjából kegyetlenek. Így pl. az egyik ezt mondja: «Ha valaki más szemét kiüti, az övé is szurassék ki.» «Ha valamely építőmester házat épít, de a ház beomlik és a gazdát agyonüti: üttessék agyon a mester is, ha pedig a ház a gazda fiát nyomja oda, akkor a mesternek fia ölössék meg.» A házastársak viszonyáról igen részletesen rendelkezik a törvény. Egyik rendelkezés így szól: «Ha valaki hadifogságba ke-

rülve, feleségét özvegyen hagyta, az asszony tartozik továbbra is férje házában lakni, ha t. i. van ott elegendő élelmi szer; ha elhagyná a házat akkor az asszonyt vízbe kell dobni. Ha azonban nincs enni való a házában, akkor büntetés nélkül más-hova költözhet az asszony.» «Ha a nő tékozol és adósságokat csinál, a férj elválhat tőle s kárpótlás nélkül újjára bocsáthatja. Ha azonban a férj nem akarja elbocsátani, hanem másik feleséget vesz, akkor az előbbi a házában mint szolgáló továbbra is tartozik megmaradni.»

* A vándorgalamb. Semmiféle más madár sem szokott olyan óriási tömegekbe összegyűlekezni, mint az Éjszaka-Amerikában honos vándorgalamb, mely a mi nagyobb vadgalambjainkhoz hasonlít. Egy természetűdős oly rengeteg számban figyelte meg egy ízben ezen madarakat vonulások közben, hogy számukat hozzávetőleg legalább két milliárdra kellett becsülni. A hol e tömeg éjjelre megszáll, ott egész erdőrészteteket tesz tönkre, mert a sok millió madár sűrűn ellepven a fákat, azok ágai a roppant súly alatt lehasadnak, összetöredeznek. Ilyenkor százszérről fogják, lövik és verik agyon a kitünő húsú, kövér madarakat s beszóva szállítják a piacokra. Nem rég csak egy kereskedő 1000 hordó beszózott galambot, számszerint vagy félmillió darabot vitt a chicagói piacra. A zsákmány nagy részét azonban el sem bírják adni, a fölösleges részzel tehát disznókat etetnek, melyek a galambok hálólhelyeire hajtva, ott hetekig is nagyon jól megnélnék galambhúson.

* A legmélyebb édes vízű tó valószínűleg a szi-bériai Bajkal, melynek egyik pontján már 1370 méternyi mélységet észleltek, de lehetőleg még mélyebb helyei is vannak. Ezen hatalmas tó nemcsak halakban rendkívül gazdag, hanem még foka is tömérdek van benne s évenként vagy 2000 ilyen állatot ejtenek zsákmányul partjain.

* Különös óra. Egy svájci óras nem rég egy elefántcsont biliárdgolyóból készített órát, olyan formán, hogy a kerekékek, mutatók, stb. kizárólag a golyóból teltek ki. És az óra állítólag kitűnően jár, úgy hogy havonként csak néhány másodper-czet hibáz.

GULNER GYULA KITÜNTETÉSE.

A politikus úgy van a mi sajátos viszonyaink közt a népközzel és a királyi kegygyel, mint Gogoly elátkozott gavalléria a keztyűjével, hogy mindig csak a fele van meg s ha a másik félkegytyű is megkerül, akkorra rendszeren elvész az előbbi. Hogy a fejedelmi elismerés szerencsésen összetalálkozzék a közönség elismerésével, az ritka eset. Az csak a komolyan végzett munka kiváltsága.

Egy ilyen ritka esetet ünnepelet meg a napokban a belügyminisztérium tisztviselői kara s ebben az örömben szélesebb körben osztoztak a Gulner Gyula belügyi államtitkár nagyszámú barátai és tisztelői. Gulner Gyulát három évi működés után a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki Ő Felsége.

A «Vasárnapi Ujság», mely már kinevezése alkalmával hozta életrajzát és jellemzését, újabb arcképe közlésére használja föl ezt az alkalmat.

Államtitkári működéséről még korai volna a végleges ítélet. A nagy munkának, a közigazgatás egyszerűsítésének, mely rája vár s melyet, mint a Széll Kálmán éles szemmel kiválasztott munkatársa, serényen megkezdett annak oldalánál, még csak a kontúrjai látszanak. Még ma ki nem vehető egész teljességében, mint a hogy nem lehet megítélni a kabátot, a meddig benne vannak a fészkek. Majd az utolsó vasalásnál tűnik ki a formák szépsége.

De egyet már most is lehet konstatálni: hogy a javulás a közigazgatásban kétségtelen. Minden vonalon nagyobb rend, nagyobb tisztaság és egészségesebb vérkeringés van.

Gulnernek ez a kitüntetése nem jelez újabb stációt pályáján, se pihenő pontot (hej, a pihenés még messze van), hanem csak egy kellemes incidens munka közben.

Ma hatvan éves s ennek az időnek több mint fele a közpályán töltötte s ez alatt nagy tehetséget nagy kötelességtudással párosított úgy a megyénél, mint a parlamentben. Jeles egyéni tulajdonait átvitte hivatalába is, a hova, mint ő mondja, nagy tartózkodással lé-

pett be, mert nem valami jó véleménynyel volt a bürokrácia iránt. Ma azonban örömmel ismeri el, hogy nem a régi czopf szerint, nem a berozsdált elvek alapján intézik el a kérdéseket, hanem az élet követelése szerint, a becsületesség és a méltányosság jogszerűsége alapján.

Horánszkyt kivéve, a ki minisztersége kezdetén elhalt, Gulner az egyetlen eddig, a ki a volt nemzeti pártból a hatalomra jutott — s már ez okból is kétszeres iránta az érdeklődés és fokozottabb a várakozás. De ennek a hatalomnak valójában szakadatlan munka a neve. S ő nem csak ennek felel meg, hanem a társadalmi életnek is egyik fő motora s élénk részt vesz Wekerlével az Országos Kaszinó igazgatásában, a hol a legnépszerűbb emberek egyike, mint általában mindenütt, a hol megfordul, mert jó ember, kellemes társalgó, pompás causeur, kifogyhatatlan adomázó, szellemes toasztozó, odaadó hű barát és épenséggel nem érintette meg a modern kor nyavalyája, a nagyképűség. Olyan egyszerű «tekintetes úr» most is külső modorában, mint a minő százával akad a nemesi kuriákon.

Jól mondta róla egy ismerőse: «Kevesebb veséje van, mint más embernek, de több szíve.»

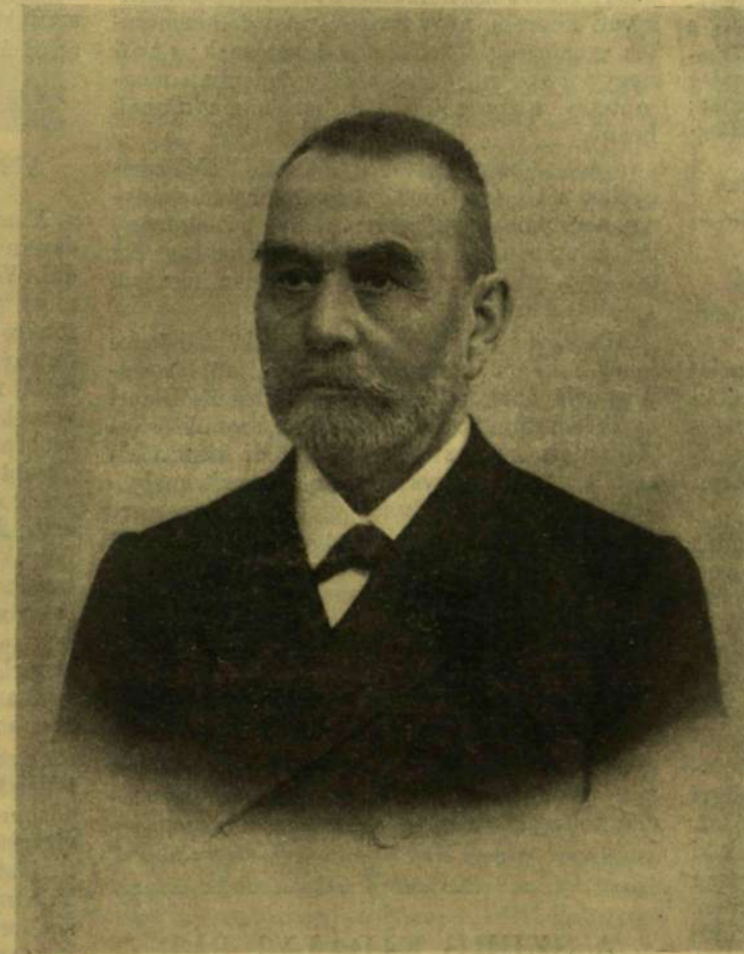
A mi fizikailag is igaz, mert egy nagy betegség alkalmával egyik kóros veséjét kivették az orvosok, de a szíve helyén van.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG KÖZÜLÉSE.

Február 8-ikán délelőtt a Kisfaludy Károly születés napját követő vasárnapon tartotta 57-ik közülsét a Kisfaludy-Társaság, az Akadémia termében.

A gyűlésen ott voltak: *Wlassics Gyula* miniszter és neje, *Láng Lajos* kereskedelmi miniszter, gróf *Apponyi Albert*, a képviselőház elnöke, *Szabó Miklós*, a Kuria elnöke, *Zsilinszky Mihály* államtitkár, *Márkus József* főpolgármester, *Székely Ferenc* koronaügyész, *Kautz Gyula* és még sok ismert embere közéletünknek. Az elnöki emelvényen *Beöthy Zsolt* elnök, *Berzeviczy Albert* másod-elnök, *Vargha Gyula* főtítkárs és *Kozma Andor* másodtitkár foglaltak helyet, valamennyien fekete atillában.

Beöthy Zsolt elnök a megnyitó beszédben az

Erdélyi fényképe után.

GULNER GYULA.

irodalmi körök feladatát fejtegette a legfőbb czél, a nemzeti egység szempontjából.

A Kisfaludy-Társaság feladata — úgy mond — a hagyomány elvének és a haladás elvének egyeztetésében áll: abban a törekvésben, hogy a multból semmi ne menjen veszendőbe, a mi értékes és a fejlődésben ápolásra talájon minden, a mi életrevaló. Ha szükség van a harcra, melyben az eszmék ereje a világ elé áll és mérkőzik: bizonyára szükség van erre a kiegyenlítő munkára is, mely a multat nem engedni megtagadni és a jövőnek nem engedni útját állani.

Azután a Kisfaludy-Társaság életéből merítvén a példát, így szól: «Ime még Társaságunkban tisztelőjük pátriárkánkat (Tóth Lőrincz), ki még legelső alapítóink társa és barátja volt s szobája magányában, melyhez agorkora láncozta, bizonyára megindult hálával gondol ma azokra, kik valamikor az ő kezét vezették s a kiknek ő kezéket foghatta; és szeretettel gondol ránk, kik az ő munkájukat folytatni törekszünk. Szinte hallom a szavát: «Csak előre, veletek vagyunk mind, én és a kik már elmentek.» És itt élnek közöttünk ifjú társaink, a kiknek az ő élő emlékei már-már legendák. «Miért maradsz velem?» kérdezte az öreg, vak dervis vezetőjét, a fiút. «Hiszen nincs már semmim, a mit neked adhatnék, a mivel hasznodra lehetnék, Magad többre mennél.» «Van ősz hajad, — felelte a fiú — az emberek útát nyitnak a foltogásban s én is tovább jutok.» Őrizni kell a múlt áramlatok meg-

gondolatlan ítélkezései s a napnak változó és széles hatalmai ellen a mult hagyományait s a munkákat melyekben ezek a hagyományok a költői szellem erejével hatni hivattak, — azután megbecsülni, ápolni a jövő fejlődés értékes csiráit. És ha az irodalmi társaságok tévedések között képviselik és hirdetik is az irodalmi élet multat és jövőt egybekapcsoló fejlődésének elvét: úgy a művészi mint általában a nemzeti élet körében pótolhatatlannul fontos feladatot teljesítenek.

A beszéd zajos hatása után *Vargha Gyula* titkár tett jelentést a társaság egy évi működéséről és kiadványairól. Megilletődéssel jelentette, hogy a társaság tagjai közül egy év alatt elhunyt: *Szigeti József*, *Tolnai Lajos*, *Dobsa Lajos*, *Vadnay Károly*, *Keleti Gusztáv*, *Bartók Lajos* és a párisi *Münz Jenő* levelező tag. Végül üdvözölte az új tagokat: *Gárdonyi Géza*-t, a kibei a népszellem irodalmi érvényesülését kívánva elismerni és jutalmazni a társaság, *Praknoi Vilmos*-t, a kit, mint a nemzeti mult művészi érzékű kutatóját óhajtott tagjai közé sorozni, *Ferencai Zoltán*-t, a kit már is egy erős kapcsolatot fűzött a társasághoz, a társaság kiadásában megjelent Petőfi életrajza révén s végül *Kont Ignác*-ot, az új levelező tagot, a ki a magyar irodalmat annyi buzgósággal és szeretettel ismerteti új hazájában, Franciaországban.

Dalmady Győző kezdte meg a felolvasások sorát «Temető mellett» című szép költeményével, melyet lelkesen megtapsoltak. (Mai számunkban közöljük.)

Berzeviczy Albert emlékbeszédet mondott Horvát Boldizsárról, a társaság elhunyt tagjáról, volt igazságügyminiszteréről, ki politikai elfoglaltságában is áldozott a költészetnek.

Idealista volt a politikában is, — így jellemezte az emlékbeszéd — idealista volt a szó legnemesebb és legteljesebb értelmében. Soha nem is tagadta, nem is igyekezett leplezni idealizmusát; ékesszólása mindig legmagasabbban szárnyalt, mikor az emberiség ideális javainak védelmére kelt, ő maga úgy vélte, hogy a mi eredményt működése fölmutathatott, azt az ő idealizmusa hozta létre. Ettől a nemes idealizmustól Horváth Boldizsár meg nem tudta fosztani életének semmi tapasztalata, a haladó életkor sem, még a korszaknak, melybe pályája esett, melyreható változásai is érintetlenül hagyták lelkében ideáljai iránti szeretetét és hitét. Nála az életbölcsebb, melyet oly bő mértékben szerzett s mely oly derült fényt vetett még agorkorának szenvedésteles utolsó éveire is, nem az ideálok elhervadt virágainak tövéből fakadó gyümölcs volt; ő oly fa volt, a mely egyszerre virágzik és gyümölcsös: ideáljait megtartotta s az életbölcsebbet megszerezte... Kivánjuk és reméljük, hogy abból a közpályán töltötte s ez alatt nagy tehetséget nagy kötelességtudással párosított úgy a megyénél, mint a parlamentben. Jeles egyéni tulajdonait átvitte hivatalába is, a hova, mint ő mondja, nagy tartózkodással lé-

pett be, mert nem valami jó véleménynyel volt a bürokrácia iránt. Ma azonban örömmel ismeri el, hogy nem a régi czopf szerint, nem a berozsdált elvek alapján intézik el a kérdéseket, hanem az élet követelése szerint, a becsületesség és a méltányosság jogszerűsége alapján.

Horánszkyt kivéve, a ki minisztersége kezdetén elhalt, Gulner az egyetlen eddig, a ki a volt nemzeti pártból a hatalomra jutott — s már ez okból is kétszeres iránta az érdeklődés és fokozottabb a várakozás. De ennek a hatalomnak valójában szakadatlan munka a neve. S ő nem csak ennek felel meg, hanem a társadalmi életnek is egyik fő motora s élénk részt vesz Wekerlével az Országos Kaszinó igazgatásában, a hol a legnépszerűbb emberek egyike, mint általában mindenütt, a hol megfordul, mert jó ember, kellemes társalgó, pompás causeur, kifogyhatatlan adomázó, szellemes toasztozó, odaadó hű barát és épenséggel nem érintette meg a modern kor nyavalyája, a nagyképűség. Olyan egyszerű «tekintetes úr» most is külső modorában, mint a minő százával akad a nemesi kuriákon.

A társaság tagjai és több irodalombarát az ülés után az «István főherceg» fogadóban lakomára gyűltek össze. Megjelent ott dr. *Ujváry Ede* is, Szombathely város főjegyzője, ki a Horvát Boldizsárról szóló emlékbeszédnél a szülővárost képviselte.

*Beöthy Zsolt*nak a királyra mondott felkötője után *Hegedűs István* mondotta az ünnepi áldomást a Gyulai-serleggel, a társaság egy rég elhunyt tagjának, ifj. *Péczely József*nek emlékét elevenítvén meg, a ki mint történetíró, műfordító és tanár a negyvenes években fáradozott, 1849-ben hunyt el.

MOLNÁR ISTVÁN.

több alapítványt tett protestáns célokra és az Akadémia történeti kutatásokra. Jellemezte írói működését, hazafiságát, egyéni fő vonásait. Ünnepelte benne azt a szellemet, mely a nemzeti megújulás tavaszán járta át a lelkeket s fölébreszté a nemzetet. *Beöthy Zsolt* megjegyezvén, hogy a debreczeni főiskola ma is kegyelettel ápolja régi tanárának emlékét, fölolvassa Péczely életrajzírójának, a jelenleg Berlinben időző Balkányi Kálmának táviratát: «A Péczely magasztalására fölemelt Gyulai-serleghez tisztelettel közelíti a magadt».

A lakomán még számos felköszöntő hangzott.

KÉT JUBILÁNS.

Molnár István és Fekete József.

Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület szép jubileumi ünnepet rendezett e hó 10-én *Molnár István* kir. tanácsos, országos gyümölcsészeti és fatenyésztési miniszteri biztos és *Fekete József*, a kir. magy. tudomány-egyetemi növénykert intézőjének tiszteletére.

Molnár István ma már harmincz esztendő szakirói munkásságra tekinthet vissza. Ő volt az, a ki a magyar gyümölcstermelésnek a helyes irányt megszabta és megmutatta, hogy mily uton kell haladnia a magyar gazdának, a nagy- és kisbirtokosnak, a szegény zsellérnek, ha szép gyümölcsöt akar termelni és ha termésének hasznát is akarja látni. Megállapította az országban nagyban termelendő fajtákat, szervezte Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter megbízásából az állami faiskolákat, a melyekből ma már millió számra osztják ki ingyen és készpénzért a nemes fát. Hosszú nyilvános pályája alatt számtalan cikkben, szakmunkában, folyóiratban hirdette, tanította a gyümölcsfának szeretetét, fontosságát, gazdasági jelentőségét és a mit írásban tanított, azt a gyakorlati életben is lankadatlanul igyekezett megvalósítani. Elmondhatjuk, hogy hazai gyümölcsészetünk örvedetes fellendítésében országos részese van.

Működését a szőlészet terén kezdte és 1877-ben «Az okszerű borászat népszerű vezér-fonalá»-ban olyan hasznos kézi könyvet adott a magyar nép kezébe, a mely azóta ezernyi ezer példányban forog közkézen. Ebből 1885-ben «Szőlőművelési kate»-ját írta, mely ez új alakjában az ötödik kiadást érte meg. «Fatenyésztes» című műve 20,000 példányban forog közkézen s nélkülözhetetlen tanácsadója minden gyümölcstermelőnek. Egyszerű, világos, magyaros írása ezt a munkát a hazai szakirodalmat, irodalom egyik legjelesebb könyvévé avatja. 1876-ban írta a «Vegyten alaponal»-t, 1883-ban pedig «A szőlőművelés és borászat kézi könyve» című általánosan elismert szakművet. Magyarország borászati térképét is nagy részben ő tervezte. Egy ideig a «Borászati Lapok»-at, 1892 óta pedig a «Gyümölcskertész»-t szerkesztette, mely lap a hazai szakirodalomban páratlan elterjedésnek örvend.

A párisi kiállítás alkalmából olyan munkával ajándékozta meg a magyar szakirodalmat, a mely a külföldiek teljes elismerését kivívta s egyúttal a hazai gyümölcsésnek is nagyban emelte hírét: a «Magyar pomologia» magyar s francia nyelven és pompás színes képekben ismerteti

a magyar föld eredeti gyümölcsfajtaát, a melyek hovatovább európai hirre tesznek szert. Számtalan irodalmi munkájából csak a fontosabbakat említettük meg, mert mindet felsorolni e helyen alig lehetne.

Molnár István 1850. évi február 17-ikén született Esztergomban, 1870-től a budai országos központi vinczellér-képezdénél mint igazgató működött, a mely iskolát 1894-ben az Országos Magyar Kertészeti Egyesület kezdeményezésére kertészeti tanintézeté alakították át s ma Európa hasonló intézetei között tekintélyes helyet foglal el. Ő Felsége a mezőgazdaság terén szerzett érdemeiért most őt és utódait a magyar nemességgel tüntette ki, *rudinai* előnévvel.

A tiszteletére rendezett ünnepségen *Dobokay Lajos* miniszteri tanácsos üdvözölte s tolmácsolta *Darányi Ignác* földmívelésügyi miniszter jókívánságait.

Molnár István ünneplésével együtt az Országos Magyar Kertészeti Egyesület a hazai kertészet egy másik kitünő munkásának, *Fekete József*nek negyven éves szolgálati jubileumát is megünnepelte.

A magyar diszkertészetnek, a tudományos botanika gyakorlati művelésének kiváló munkása *Fekete József*. Az alapos tudás mellett rendkívüli kitartás, nagy tárgyszeretet, lelkiismeretes gondosság főkéllékei e hivatásnak; s az ő negyven évi működése alatt mindennap megmutatta, hogy mind e kéllékek megvannak benne.

Fekete József 1842-ben Kálozdon Fejérmegyében született; 1862 óta van a kir. tudomány-egyetem növénykertjében, a hol a tudomány szolgálatában gondozza, ápolja a sok ezer faj növényt, a melyeket a világ minden részéből gyűjtöttek össze.

A magyar kertészet annál is inkább büszke lehet *Fekete József*re, mert a forró földön növényvilágának Európában általánosan elismert egyik legkitünőbb ismerője. Hosszú munkássága ideje alatt számos bel- és külföldi kiállításon keltett feltűnést s gyarapította érdemeit, melyeket Ő Felsége, a király is legfelsőbb elismerésre méltatott. *Fekete József* nem csak gyakorló-kertész, hanem irodalmilag is működik. Cikkei, ismertetései a «Kertészeti Lapok», a «Természettudományi Közölny», a «Kert» és számos más szaklapban láttak napvilágot. A diszkertészetben szava irányadó. Az ünnepeket *Forster Géza*, az Országos Gazdasági Egyesület igazgatója üdvözölte szép, hatásos beszédben.

Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület mind a két jubiléumát, mint az egyesület első alapító tagjait, dísztagokul választotta meg.

—s—d.

A SZERB KIRÁLYI PÁR.

Abból az alkalmából, hogy *Sándor* szerb király s neje, *Draga* királyné közelebb hazánk területére jöttek, kegyeletük a krusedoli zárdában nyugvó *Milán* király sírjánál leróni, — bemutatjuk legújabb arcképüket.

Sándor király, a kit néhány évvel ezelőtt még mint fejlődésben levő délceg ifjút láttunk Budapesten, azóta erős termetű férfivá lett, kinek arca sokban hasonlít néhai atyjához s valódi szerb típus.

Draga királyné — a mint arcképéről meggyőződhetünk — igen szép nő. Mindjokiban megnyeri a szerb nép szeretetét. Nem zárkózik el népe elől, érintkezik vele, gondoljaiban, bajjaiban egész szívvel részt vesz; jól ismeri népe bajait, valamint óhaját is s amazokon enyhíteni, emezeket pedig teljesedre juttatni egész odaadással igyekszik. Mindjárt mikor a belgrádi konakba bevonult, egészen új életet vitt oda magával. A hajdani francia modorú udvari élet helyébe a szerb nemzeti szokások léptek. Többek közt a nődivatban is az ösök viseletéhez tért vissza. A Rigómezőn 1389-ben elesett *Lázár* király felesége *Milicza* van olyan ruhában megöröklítve, a melyet *Draga* királyné nemrégiben csináltatott magának s a melyben egyik képünk is ábrázolja. *Petrovicsné-Petronjics* kedvelt udvarhölgyének is hasonló ó-szerb divatú ruhát készítették. A piros bársonyból készült

FEKETE JÓZSEF.

s drága arany- és ezüsthímzéssel díszített ruhát azonban a királyné csak nagyobb egyházi vagy nemzeti ünnepélyek alkalmával szokta magára venni, míg rendszeren az általános európai divat szerint öltözködik s most *Krusedolban* is angol szabású fekete ruhában jelent meg.

Ivánovics József.

A SPHINX PUSZTULÁSA.

A nagy egyiptomi Sphinx, a világ legnagyobb és tán legrégebb szoborműve pusztulásnak indul. Vagy hatvan századon át épen maradt, most pedig a modern civilizáció lehellelte tönkre teszi. Az Egyiptomban újabban létesített öntözési munkálatok az ország száraz éghajlatát nagy mértékben megváltoztatták, nedvesebbé tették, minek folytán az egyiptomi kőszobrok is enyészetnek indulnak. Előbb az eső Egyiptomban hetenként egyszer egy óráig, most pedig évenként átlag 15—18 napig éjjel-nappal esik. A nagyobb mérvű nedvesség, s az éjjeli fagyok a Sphinx kőanyagát gyorsan tönkre teszik. A szobor arczáról az utolsó két év lefolyása alatt oly nagy mennyiségű kő szállott le, hogy annak vonásai néhány év múlva többé felismerhetők alig lesznek. Így szintén a szobor nyaka folyton vékonyabb lesz, mikor aztán egyszer a fej is multhatlanul porba fog hullni.

Így idézi elő a modern haladás ama titokteljes kóalak romlását, mely a *Pharaók* uralkodásának, a görög művelődés, a római birodalom virágzásának, *Mahomed* felléptének, a kereszt-hadak és *Napoleon* hadjáratainak tanuja volt. Már azon időben is rég fennállott, midőn *Mózes* *Israel* fiait Egyiptomból kivezette.

A Sphinx *Gizehnél* *Kheops* nagy gúlájától egy negyed mérföldnyire áll. A sziklából faragott szobor teste országnak, feje embert mutat. A test hossza 140 láb, a fej hossza a homlokától az állig mérve harmincz láb, szélessége 14 láb. A fej s a vállak kivételével az alak évszázadokon át a sivatag homokjában volt eltemetve. Az arcz kifejezése a szemek s az orr megrongálása ellenére is nyugodt méltóságával mindenkire mély benyomást tesz. A fej mindkét oldalán széles hajdísz látszik. A sziklába vájt hosszú út a nyaktól a Sphinx kinyújtott karmaiba vezet. Ezek hossza ötven láb. A karmok közt egy oltárt, egy nyugvó országnak szobrát és három a Sphinx melléhez támasztott hieroglifokkal elborított kőlapot találtak, melyek egyike tizenhárom láb magas. A Sphinx valószínűleg a nap istenének megszemélyesítése volt.

A híres régiségbuvár *Brusch* nézete szerint a Sphinx kora több mint 60 évszázadra tehető. A nagy gúlát 3700 évvel *Krisztus* születése előtt *Kheops* vagy *Khufu* király építette, vagyis ötvenhét századja. A Sphinxet azonban sokkal régebbinek tartják, mint a nagy gúlát, s ha ennél csak három századdal volna is régiebb, *Brusch* számítása szerint korát hatvan századra kell tenni. Ha pedig a Sphinx-et *Menes* királynak, az első dinasztia alapítójának (4700 év *Krisztus* születése előtt) idejében építették mondjuk, akkor korát 67 századra tehetjük.

Strelisky fényképe után.

FEDÁK SÁRI MINT «BOB HERCZEG».

FEDÁK SÁRI MINT «BOB HERCZEG».

Ötven egymást követő estén át egy ugyanazon szerepet eljátszani, szakadatlanul zsúfolt ház tapsai közt, ritkaság a színpadon. *Fedák Sári* a közönség kivételes kegyeinek csillagzata alatt járja az útját. *Rózsák*, *virágok* közt halad úgyszólván attól az időtől, a mikor első merész tánczát eljettette ugyancsak a Népszínházban, a hová most a «*Bob herczeg*» szerepének megteremtésére szerződtek, két hó előtt. Első fellépése alig megy vissza három évre s azóta diadalról-diadalra juttatja szerepeit. A Színházi direktorok kapkodnak utána, a közönség meg lázasan ostromolja jegyárúsító pénztárait. Három év alatt a negyedik színház hirdeti a nevét.

A hová bekerül, rendszerint egy kis belső forradalom kél a nyomán s így aztán rövid időközök alatt majd itt, majd ott merül föl rokonszenves és vonzó egyénisége. A Népszínházból három évvel ezelőtt a Magyar Színház kis színpadára jutott, a hol közel hetven előadásig vitte a «*Lotti* ezredesei»-nek jóízűn kacagató boházát. Onnét a Vigaszínház szerződtette vendégül a «*Csók*on szerzett völegény» főszerepére. A huszontöbödik előadás jubileumát ott is megülte; s azt azon felül is jutott. Most meg a «*Bob herczeg*» ötvenedik előadását ünnepelte első, rövid szereplése színterén: a Népszínházban. A mint a lapokból olvasom, úgyszólván virágözönben fürdött ez alkalommal a színpadon.

Nyilvánvaló, hogy a közönség kegyét meglehetősen osztatlanul élvezzi *Fedák Sári*. A három színháznak egymástól teljesen elütő egészen egyéni közönsége van s mindegyiket megnyerte úgyszólván egy csapásra. A közönség az ő oldalán van; s rá nézve, mint a könnyű Múza hívere ezel tudajdonképen el is lenne döntve a kérdés. A kritika elhangzik az első előadás után s többé aztán nem is nagyon törődik az elintézet szereppel a saját. Miből szerezze hát a lelkesedést ötven egymást követő előadásra a színész? Természetes, hogy a közönség tapsa, mosolya s derült vidám hangulata adja neki egyik estéről a másikra a rúgót.

Így hát a *Fedák Sári* *Bob herczeg*nél nem marad más hátra, mint azt a szempontot vetni föl, hogy a közönség részéről élvezett dédelgetés nem ragadja-e őt a jó izlés határait sértő túlságokba? Én ennek a darabnak a negyvennyolcadik előadását láttam először. Mint a színház régi megfolyóját, meglepett egy mozzanatot. Az, hogy *Fedák* nem a közönséggel törődött, hanem a szerepével. Első előadászámba is beillett volna az az est. A szerep megszokott-

ságával járó nembánomságnak nyoma sem volt. Szeretetteljes ambícióval csüggett a feladatán. Egészben véve is sokat haladt. Eddigi szilaj, kitérősszerű mozgásain most már bizonyos művészi mérséklet vonul át s jelét adja annak is, hogy nemcsak a pajzán virgonczkodás kifejezésére alkalmas a vérmérséklete, hanem hogy komolyabb kedélyi mozzanatok érvényesítésére is képes a talentuma. A «*Bob herczeg*» második felvonása egy poetikus végjelenettel zárul. A fiatal herczeg szerelmes egy kis polgárleányba. Az viszontszereti őt, a nélkül azonban, hogy tudna származása felől. Egyszerre kipattan a titok és kétségbeesve vonul vissza töle a kis polgárleány. Azt a fájdalmat, a mely a fiatal herczegnek a vesztés bána nyomán kitör, annyi finomsággal tolmácsolta *Fedák*, hogy lelket érintően meghatott. *Mozgás*, *hang*, *dal*, minden összhangzóan egybeolvad ennek az érzesnek művészi kifejezésére.

A *Fedák Sári* játékában szemmel láthatólag tért hódít az alakító művészetnek leglényesebb kélléke; az önmérséklés, a melyet oly módon kell a színésznek saját belsejével kiküzdnie, hogy a néző előtt észrevétlenül maradjon a tusa — oly módon, hogy az életigazság természetes, egyszerű nyilvánulásául tűnjék fel előtte a színpadi játék. A jó izléssel érvényesített mozzanatok bája van. Minden a mi azzal ellenkezik, zavarólag hat a lélekre, kedélyre.

A darabot egészben jótékonyan ható poetikus légkör lengi át. Egyetlen mozzanat sincs benne, a mely a külvárosi színpadokat elárasztó érzéki-ségnek szolgálatában állana. A közönség jó izlésére vall, hogy a «*Bob herczeg*» érzelmi és kedélyi hurokat érintő dalaiban előszeretettel üdül.

Sz. D.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gellért Oszkár: Az első stációnál; Budapest, 1903. A nem egészen száz lapos kis kötetből gondolkodó főt és könnyen felinduló lelket ismerünk meg. Többnyire szerelmi verseket ír, de érzései közvetlenségét nem engedi nyilvánulni erős hajlama a reflexióra. Némely versében egészen szövi össze szerelmét anyja iránti szeretetével, hasonlóképp szeret színezésül a vallásból vett képeket használja, melyek azonban inkább retorika. Dísnek tűnnek fel nála. A szerző kétségtelen tehetsége nem bír kellő érvényre jutni e versek legtöbbjében a miatt a küzedelem miatt, mely bennük az érzés, a gondolat és másrészt a kifejezés formái közt folyik. Mondanivalóját ritkán tudja úgy kifejezni, hogy megtegye teljes hatását, rendszerint vagy többet mond, vagy kevesebbet, mint a mennyi szükséges, a miért a kép, melyet festeni akar, szíjjel foszik vagy homályban marad. Hasonló küzködés tapasztalható nyelvben is, a mely — sokszor úgy érezzük — inkább akadály, mint eszköze nála a művészi alkotásnak. Egyéni színezetű törekszik itt is, e helyett azonban erőteljesebb válik. A csinos kiállítású könyv ára 2 korona. Mutatványul a következő költeményt közöljük belőle:

Ti ketten ...

Ha egymás mellett álltok ketten:
Én anygalmom s te édes jó anyám,
Álmodva, hívón, önfelédten
A mennyet is enyéimnek vallanám,
Oly mérhetetlen boldogság fog át...
Melyiket nézzem, Istenem, tovább?
E két esodából melyiket esodáljam?...
Kerek e világban nincs boldogabb nálam!

S míg enmagamban e fölött vívódnék:
A két esodát — szivemre ölelem.
S örökre, mintha egybekapcsolódnék
Fiú-szeretet s szüzi szerelem...
Ídegen ember dehogyan érzi át,
Hogy csak ti vagytok nekem a világ.
És hogy cserébe, Istenemre, érzem:
Az én egy szívem a tietek egészen.

Öleljétek meg egymást ketten,
Ölelkező két égi napugár.
S napfényes les az ég feletttem,
Feletem, a ki elgyötörve jár...
S a hit, a mely már régtől pusztá rom:
Hitté lesz újra, édes anygalmom.
Te anygala egy új, kelj világom!
Óh esodold, csak esodold az édes anygalmam...

Strelisky fényképe után.

FEDÁK SÁRI MINT «BOB HERCZEG».

«A közigazgatás egyszerűsítése». A magyar közigazgatás irodalmában eseményszerű jelentősége van ennek a könyvnek, melyet dr. *Némethy Károly* miniszteri tanácsos, a belügy-miniszterium törvényelőkészítő osztályának főnöke az osztály tagjainak közreműködésével írt, és melynek rendeltetése, hogy az egyszerűsítési törvény szellemét a gyakorlati életbe bevezesse. Ezt a könyvet olvasva, a nem szakember is meggyőződik annak a reformakciónak nagy jelentőségéről, melynek alapvető gondolatait *Szöll Kálmán* bontotta ki s melyet munkatársai alapos készítősséggel kidolgoztak. Dr. *Némethy Károly* könyve nemcsak a szakirodalom szempontjából érdemel figyelmet: szerzőnek az volt a célja, hogy a reformált közigazgatási eljárást a nagy társadalommal ismertesse meg, melynek a gyakorlati élet minden megnyilatkozásában ezekre az ismeretekre szükség van. Mert a közigazgatás rendszere a társadalmi élet nagy alakulásának a gerinczetét adja meg s intézményeivel az egyén összes külvonatközösait átszövi. Jól mondja szerző, hogy a közigazgatás egyszerűsítése nagy reform, mely a közigazgatás egész területén a miniszter szobájától a község házáig új szellemet kíván meghonosítani, az egyszerűség, az egység és a rend szellemét. Ebből a könyvből láthatjuk, hogy közigazgatásunk mennyire tökéletesedett az újabb időben, s mennyire fokozódtak az ahoz fűződő igények és a reform mint törekedett a modern kultúra vívmányait a közigazgatás fejlesztése céljából felhasználni. Dr. *Némethy Károly* nagy feladatra vállalkozott e mű létrehozásával, de ezt a feladatot fényes sikerrel s oly rövid idő alatt oldotta meg, hogy ez a nagy siker még azokat is meglepte, kik az ő kiváló tehetségét, mély tudását és nagy munkakerjét ismerik. A két kötetre osztott mű, mely az egyszerűsítési törvényt, annak szellemét, irányát ismerteti, és az annak alapján kiadott rendeletek magyarázását adja, 40 nyvni terjedelemmel két kötetben jelent meg; a két kötet ára 10 korona. Kapható a Pesti könyvnyomda-részenyvtársaságnál IV., Hold-utca 7. sz. — (R—y.)

A Magyar Törvénytar. 27-ik kötete gyanánt most megjelentek az 1902-ik évi törvények. E kötet díszes kiállításával is méltán sorakozik az előbbiekhöz s ezekkel együtt nemcsak terjedelmére, hanem tudományos és kulturális fontosságra is egyik legkiválóbb és legnagyobb újabb kiadványa irodalmunknak. A szerkesztés munkáját dr. *Márkus Deszö* kirtáblai bíró végezte ritka szorgalommal és szakértelemmel. Az ügyvédeknek, bírának, hivataloknak, különböző nyilvános testületeknek egyformán szük-

séges nagy mű eddigi 26 kötetének ára 191 korona; a most megjelent kötet fűzve három, félbörkötésben öt korona áron kapható a kiadó Franklin-Társulatnál s minden könyvkereskedésben.

Vári Dezső: «Egy asszony.» Regény. — Az asszony, a kit Vári Dezső regénye hősnőjévé tett, az érdekes asszonyok közül való: szép, elmes, ügyes, okos, akaratos és gonosz. A véletlen szerencse egy vasúti fülkében összehozza egy Amerikában milliommios lett pesti úrral, a ki egyetlen leányával utazik. A milliomos bőbeszédűen elmondja, hogy minden a leány, szeretné boldognak tudni, ez volna minden kívánsága. Az érdekes utitársnő rögtön figyelmezteti, hogy ne hirtelen leánya vagyonát, mert a pénzért kötött házasság rendszeren nem boldogság. Maga az asszony hamarosan kész a tervvel, de leányt a maga udvarlójával véteti el, magát pedig rákötöti az öregre; s terve sikerül is. De a fiatal férj nem tudja elfeledni régi szerelmét s a fiatal asszony az ajtón át hallja új anyja és férje lázas szerelmi esküit, csókait. Kétségbeesetten tántorog el az ajtótlól s vízbe öli magát. Apja magába süllyed, elzárkózik mindenki elől s nem sokára meg is hal. Az asszony és régi udvarlója, az özvegy férj, holtáig ott élnek mellette, ámbar érzik, hogy az apa tudja leánya halálának okát. Holta után vejét hivatalból értesíti a közjegyző, hogy ha az örökségből részt vár, jelentkezzen. A férj elégetti ezt a levelet s ettől fogva sokkal nyugodtabb. A sötét múltból csak egy emléke maradt: egy asszony alakja, a kit nagyon szeretett. — Ennyi a regény meséje. Az író épen a hősnő sorsáról nem számol be s a cselekvényt nem bevégi, csak megszakítja. Az egész kissé lassú, a jelenetekben kevés a drámai elevenség, de pontosabban az elemesség és a fordulat. De kompozíciójában van ügyesség s egy-két alak jellege világosan van megrajzolva. Nyelve nem épen költői, de legalább nem magyartalan s a könyvet, ha nem tartozik is azon könyvek közé, a melyeket legalább kétszer elolvassunk, egyszer végig lehet olvasni. — A regény Singer és Wolfner könyvkereskedésében jelent meg s ára 3 korona. (—ch.)

Az «Olcso könyvtár» négy újabb füzeté közül háromban Arany János munkáinak közlését folytatja. Az eddigi füzetekben már megjelentek: «Műrány ostrom», «Buda halála», «Nagyidai cigányok», együtt egy füzetben «Katalin», «Keveháza», és «Szent László» füve, hasonlóképp az «Első lopás» és «Jóka ördög». Rövid időközökben Arany többi művei is követni fogják az eddigieket, igaz öröme a magyar irodalom minden barátjának. — Szintén a legújabb megjelent füzetek közt van a nagy orosz íróknak, Tolsztoj Leonak, hét szép elbeszélése, fordította F. Gyuszáv. — Az «Olcso könyvtár» egy-egy számának ára 20 fillér s minden hazai könyvkereskedésben kapható.

Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat egyszerre két kiadványt hoztatott most a könyvtárba. Az egyik a társulat 1903-iki évkönyve, mely 390 lapra terjedve, nagy számú történelmi, irodalmi, társadalmi, költői és vallásos közleményt tartalmaz; ezek közt több általános érdekességű cikk van s számos ismert nevé író műve. Az évkönyvet, melynek végén a társulat illető hivatalos közlemények vannak, Bánóczy József szerkesztette. A másik könyv, a magyar zsidóság hitéletére nagyfontosságú műnek, az ö-testamentum magyar fordításának harmadik kötete. Az utolsó próféta, Ezsaiás, Jeremiás, Ezekhiel és a tízenkét ú. n. kis próféta könyvei vannak e kötetben, gondos, magyaros fordításban. A fordítást több zsidó tudós szakember végezte s az általuk szolgáltatott anyagot egy háromtagú szerkesztő-bizottság dolgozta fel. E bizottság tagjai Bacher Vilmos, Bánóczy József és Krausz Sámuel. Nehéz, de gyümölcsöző munkát végeztek, elismerésre méltó sikerrel. Mind a két kötetet a Franklin-Társulat nyomdája állította ki ízlésesen és tetszéstelenen.

A magyarországi kivándorlás és a külföldi magyarság ezimen könyvet írt Thüring Gusztáv, melyre most előzetési felhívást tesz közzé. A munka, mely május hóban jelenik meg, a kivándorlás kérdését egész terjedelmében tárgyalja s kutatja a kivándorlás általános és helyi okait. A külföldön élő magyarok helyzetét ismerteti, végül fejtegeti az e téren szükséges teendőket. A szöveget táblázatok, térképek és grafikus rajzok kísérik, melyek a kivándorlások idő- és térbeli alakulásáról könnyen áttekinthető képet nyújtanak. A 20 fűzre tervezett munka előzetési ára négy korona, mely összeg a szerzőhöz, Budapest, Karácsony-utca 15. szám küldendő.

Jelen és jövő cím alatt füzetet adott ki László Arnold, melyben a magyar ifjúság neveléséről

Belgrádi fénykép után.

DRAGA SZERB KIRÁLYNÉ É-SZERB DÍSZRÚHÁBAN.

mondja el gondolatait. A füzet Nagykanizsán jelent meg, ára egy korona.

A Vörösmarty-szobor pályázat. A Vörösmarty szobrára hirdetett második pályázat pályaművei felett a hó 7-ikén döntött a bíráló-bizottság. Az eredmény az, hogy megbízást a kivételre a pályázatra feldőltöt öt művész közül egyik sem kapott s csak a kitűzött díjakat osztották ki. A bizottság Rákosi Jenő elnöklete alatt tartotta ülését, melyen a bizottság 25 tagja közül 23 jelent meg. A pályaművekre egyenként szavaztak s a megkívánt kétharmad többséget egyik sem kapta meg. A szavazatok száma szerint a 3000 koronás első díjat (14 szavazattal) Kallós Ede terve nyerte (építész Márkus Géza), a második díj 2000 koronáját pedig (10 szavazattal) Róna József (építész Leitersdorfer Béla). A harmadik, negyedik és ötödik díjat (1000—1000 koronát) ezen sorrendben ítélték oda: Tóth István (építész Pogány Móricz), Ligeti Miklós (építészek Bálint és Jámor), és Telcs Ede (építész Márkus Géza). A szoborpályázat további sorsát illetően az elnökség fog javaslatot tenni a bizottság legközelebbi ülésén.

A Műcsarnokból. Kelety Gusztáv és Tahy Antal hátrahagyott festményeinek és rajzainak kiállítása e hó 22-ikéig marad nyitva. A kiállítás érdekli a közönséget és a vásárlás is jó eredményű. — A képzőművészeti társulat most a tavaszi nemzetközi kiállításra készül, mely április első napján nyílik meg. Művészeink teljes számmal vesznek részt és igen sokan jelentkeztek már eddigéig is a külföldiek közül. A jelentkező külföldi művészek közül szép számmal szerepelnek a franciák. A Párisban élő amerikai festők mintegy 40 műből álló gyűjteményt küldenek a tárlatra. Lesz a kiállításon egy görögnyelvű angol gyűjtemény is, a melyet a «Society of Painters and Sculptors» megbízásából Szanter Georges tanár állít össze, a ki a tavalyi nemzetközi tárlat gyűjteményét is összeállította. Kitalálás van arra, hogy a stockholmi művészegyesület is nagyobb számú képpel vesz részt a tárlaton.

Vigszínház. Febr. 5-ikén a Vigszínházban «Bacsányi» című eredeti három felvonásos színművet adtak elő. A bemutató előadás közönsége a darabot barátságosan fogadta. A történelmi tárgyú színműnek kidolgozása főleg korrajzi festésével kell figyelmet. Fényes Samu, a darab szerzője, tavaly «Kurucz Feja Dávid» című, szintén történelmi regényes darabjával lépett először a nyilvánosság elé, mint addig nem ismert színpadi író. Új darabjában Bacsányinak, az irodalomtörténetből ismert régi magyar költőnek alakjait eleveníti fel, de úgy az ő alakjában, mint a mellékalakokban is kevés drámailag értékes anyagot talált. Bacsányi, a költő, a jakobinus eszmék úttörője, a hogy a szerző rajzolja, inkább a mai szociálisták négyülemi alakja s így hiányzik belőle a belső igazság. Környezetét, melybe az

első magyar színigazgató, Kelemen is bevonta, elég jól festi a darab, az epizód-szerű alakok és jelenetek azonban feltartják a színpadi cselekmény hatását és megbontják a szerkezetet.

A jobbágy származású Bacsányi II. József halála után az ősi alkotmányért, a nemesi szabadságokért küzd hazafiás meggyőződésből s e mellett szerelmese egy büszke nemes leányba, Osvey Krisztinába, a ki viszonyozza is szerelmét, nem ismerve paraszt eredetét. Nálközé alispán unokája, Jolán szíve is a költő felé fordul. De Krisztinát Sárossy császári biztos is szereti, a ki a rebelleik üldözésével van megbízva s bosszújával fenyegeti Bacsányit. Sárossy vezetett elő Bacsányi megegyeztet paraszt apját, a kit mint a nemesek elleni lázadó czinkosát ért a büntetés. Az öreg parasztot Jolán apja, ezzel áruhá el Bacsányi iránti szerelmét. Az első felvonásnak ez a tartalma és ez a darab legjobb része, a miért a szerzőt hosszan tapsolták. A további rész mesterkélt. Jolán lemond Bacsányiról s arra kéri előkelő rokonságát, hogy Bacsányinak nemességet szerezzenek. Így nőül veheti Krisztinát. De Bacsányi a nemességet visszautasítja, hiába kéri maga Krisztina is. Ez most már féltékeny lesz Jolánra és elárulja Bacsányit Sárossy császári biztosnak, mint összeesküvőt. A vérpadtól Jolán menti meg, elégetvén Bacsányi iratát. Krisztina is meglágyul s hogy Bacsányit megmentse, Sárossyhoz megy feleségül, a ki föltagy az üldözéssel. A Vigszínház jó erejéből Fenyvesi (Bacsányi), Haraszthy Hermin (Krisztina), Varsányi Irén (Jolán), Góth, Hegedűs, Szerémi, Vendrei, Balassa, Kazaliczky, Győző a darab érdekében hathatósan működtek.

Népszínház. «Bob hercege». Huszka Jenő, Martos Ferenc és Bakonyi Károly operetteje február 11-ikén érte meg rövid idő alatt ötvenedik előadását. A siker egy részét Fedák Sári játékaának köszönheti. Estéről-estére ugyanazon friss kedélyvel játszza a darab pajkos főszerepét s a színház minden este szorongással megtekli. Az ötvenedik előadásra már napokkal előbb nem lehetett jegyeket kapni. A fiatal művésznő oly ünneplésben részesült, mely a legkritikákkal közé tartozik. A mint megjelent a színpadon, a bokrétaik egész önzőnt hintették elé az első sorokból, a páholyokból. A zenekarból, a színpadok mögött hatalmas korszókat, virágdíszeket vittek a színpadra. Az ünneplés az első felvonás után érte tetőpontját: mikor szétnyitották a függönyt, az egész személyzet ott állt a színpadon s virágokat nyújtott át Fedák Sárinak. A zsinórpadlásról leeresztett, virágokból font alakzatokról est lehetett olvasni: «Eljen Fedák Sári». A tüntetések még többször megújultak. Az ünneplésből a szerzőknek és a többi közreműködőknek is kijutott. Előadás után az utéban nagy csoportok éljenek a népszerű művésznő.

Magyar Színház. Vörö György, több népszínmű, operett és énekes bohózat szerzője, ki saját szövegét zenével is ellátja, «A bajusz» cím alatt írt új bohózatot a Magyar Színháznak. Nem kicsinyelni való, hogy a fővárosban fölpezdült színházi életben a magyar szerzők már-már egy kis nemzeti színezetű is töreksenek. Vörö a XVIII. század-beli beczi udvarnak a magyarságot nemzeti jellegéből kivetkezőtőrekből Kozáry Gábor nevű magyar ember történetét foglalta színdarabba, s mulatságosan írja le, hogy Kozáryt szerelmi érzelmeiben mennyire gátolja nagy bajusza. A beczi udvar körében növekedett rokona, Matilda, csak azért vonakodik tőle, mert nagy bajuszt szerelméhez illőnek nem találja. Követeli elpusztítását, és hozzá megy, hogy a divatos parókát is viselje. Kozáry huszárja, János is hasonló bajuszos alak, szintén belekerül a bajusz ellen indult cselészövésbe, mert a szabályon különben tudni sem akar róla. A bajusz azonban győz. A mi történi, annak nagy részét Pálmai Ilka (Matilda) jökevény és hatással játszza, énekl. A bajuszt pedig Ráthonyi és inasa, Tollagi viselik mulatságos bűszéggel.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia február 9-én Pauler Gyula elnöklése mellett ülésezett s Hampel József érdekesen ismertette a sokat emlegetett jászberényi kúrtót, melyet a hagyomány Lehel vezér emlékével köt össze.

Hampel József az elefántosant kúrtón lévő domború képeket tüzetes vizsgálat alá vevén, arra a következtetésre jutott, hogy a kúrt byzancezi eredetű, a vésetti kép czirkusz jelenet s a kúrt egy byzancezi arenában az előadások jelzésére használtatott. A kúrtón, a felső mezőben rövid szoknyás ifjak vannak, szoknyájuk hasonlít a mai ballet-köntöshöz, vagy a görögök és albánok fustanellájához; ezek az ifjak tehát akrobaták. Az ember alakok mellett állat-figurák is szerepelnek. Sas, kakas, oroszlán, aztán jelképes állatok, mint a griff s a kentaur. Hogy szelidített állatokról van szó, azt bizonyítja a nyakukon levő karika. Ötszázöt óta a byzancezi hippodromokban nem voltak vöréngesek; emberek nem küzdöttek vadállatokkal s a cir-

kusz porondján csak szelidített vadak szerepelhetek. Van egy fölemelt, kiterjesztett kéz is a képek között, a mivel a művészek a gonosz szem tekintete ellen védekeztek. A díszítő részekből és egyéb körülmények segítségével meghatározható a kúrt kora is. Valószínűen a IX. század végén, Byzánzban készítették s a császári hippodromokban használták. Hampel után Pauler Akos vendég mutatta be rövid kivonatban egy nagyobb filozófiai munkáját, mely «az ismeretelméleti kategóriák problémáját» magyarázza. A felolvasás tetszett az akadémikusoknak és az elnökölő apának, Pauler Gyulának is gratuláltak.

A Kisfaludy-Társaság tisztújító-gyűlése. A Kisfaludy-Társaság február 11-ikén tartotta tisztújító közgyűlést. Elnök újból Beöthy Zsolt (egyhangilag), másodelnök: Berzeviczy Albert, titkár: Vargha Gyula, másodtitkár: Kozma Andor, ügyész: Szócs Ferencz dr. A gazdasági bizottság tagjai lettek: Berézki Árpád, Gyulai Pál és Szűry Dénes, végül a könyvtároló-bizottságba az elnökön és titkáron kívül, a kik hivatalból tagjai a bizottságnak, hat tagot választottak: Alexander Bernátot, Gyulai Pált, Kozma Andort, Riedl Frigyeset és a gyöngyök Szász Károly helyébe új tagokul Szűry Dénest és Hercege Ferenczet.

MI UJSÁG?

Az udvar Budapesten. A király eddig a budai királyi lakban töltötte a napokat, csak e hó 11-ikén délben rándult ki Gödöllőre vadászni, de este már visszatért. Ő Felsége hétfőn és csütörtökön délelőtt általános kihallgatásokat adott. A nap nagy részét állami ügyek elintézésének szenteli.

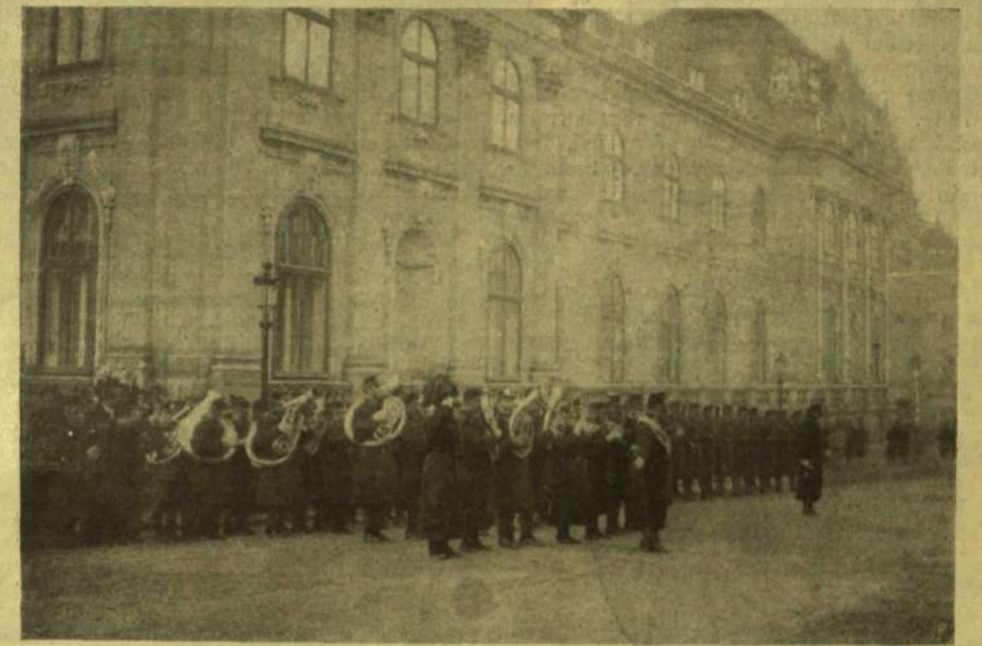
Ottó főherceg és Mária Jozefa főhercegnő, kik az udvari bála érkeztek Budapestre, február 11-ikén utaztak el. Hír szerint Mária Jozefa főhercegnő, melyet májusban fognak megtartani, midőn az udvar ismét Budapesten időzik, Velencei éjt terveznek a Duna folyamának a királyi várak alatti szakaszán.

József főherceg márczius 2-ikán tölti be életének hetvenedik esztendőjét. A főherceg Aleuthon üli meg csöndben hetvenedik születésnapját. A királyi ház tagjai ebből az alkalmából nagy ünnepeket akartak rendezni tiszteletére, az ünnep azonban József főherceg kívánságára abbamarad.

Rudolf trónörökös szobra. Wlassics Gyula közoktatásiügyi miniszter tudatta az Uránia Magyar Tudományos Egyesület elnökségével, hogy a fölállítandó Rudolf-szobor költségeire háromezer koronát engedélyez.

Az udvari bál. A február 7-iki udvari bálon teljességében ragyogott mind az a fény és izlés, mely csak fejedelemi udvaroknál képes kifejlődni, a hol a fényűzés és pompa nem rögtönzött, hanem hosszú idők alatt, hagyományosan gyűlt össze s a hol az udvar ragyogásával egyes családok és osztályok is egyesítik saját maguk gazdagságát. A díszes magyar viselet, a sokféle egyenruha, a tömérdek rendjel, a nők béja, selyme, ékszerai és virágai a tündöklő termekben bizonyára olyan látvány, mely a legkritikák közé tartozik.

Az esti órákban a királyi palota nagy négyzetű udvarába vonuló hintók érkezését nagy tömeg nézte a Szent-György-térről. Az udvaron díszőség állt. A lépcsőkön gárdisták, alabárdos koronázók. A márványfalú óriás terem a kítűzőt kilencz órára megteltek s csoportokban foglalják el. Az asszonyok, leányok amaz ajtó körül, melyen az udvar belép; szemközti velők a másik oldalon az ifjúság díszmagyarban, katonai egyenruhában, de a ki táncolni akart, letette a kardját. Sokan a pálmakkal övezett emelvény körül csoportosulnak, a hol a főhercegnő asszonyok számára helyeztek el székeket. A miniszterek, a máltságok, érsek, püspökök, képviselők, tiszorok, bírák, egyéb előkelőségek és meghívott csoportjai egészülnek ki a színekben és fényben oly változatos képet. Gróf Goluchowsky külügyminiszter, Pitreich közös hadügyminiszter is eljött. A diplomáciai kart a budapesti konzulok képviselik, kiknek némelyike szokatlan egyenruhát öltött. A zsonglós kilencz órákor hirtelen elhallgat, mikor az udvarnaggy három koppanat palézájával. A király lép be először Mária Jozefa főhercegnővel; követi Ottó főherceg karján Klórid főhercegnővel; József főherceg leánya és a fiatal Bourbon Orleans Lajos herceg, Berkes zenekara császárt kezdett játszani s ezt Erzsébet főhercegnő nyitotta meg, egy fiatal Cziráky gróffal. Mialatt a táncok folytak, a főhercegnők elfoglalták helyöket az emelvényen, a hol előkelő hölgyekkel társalogtak. A király jökevény volt s megjelenésétől mindvégig

AZ ÖRSÉG FELVÁLTÁSA A BUDAI KIRÁLYI PALOTA ELŐTT.

Fénykép után.

cerclét tartott. Mindenekelőtt gróf Goluchowsky külügyminiszter és Széll Kálmán miniszterelnököt szólította meg s a többi minisztereket, majd sokakat a főrendiház és képviselőház tagjai közül. A hölgyek közül először Széll Kálmánné, szül. Vörösmarty Ilonát tüntette ki megszólításával. Időközben fölnyiták az éttermet. A főhercegnők is toára vonultak vissza. Tizenegy órakor szünetelt a tánc, aztán újra megindult. Éjfélkor a bál véget ért.

A farsang. A farsang egyik legfényesebb táncestetéle volt az idén is február 12-én az athleta bál, melynek jóhírét az athletikai klub alapította meg. A Royal termeiben a főrang világ is nagy számmal jelent meg. Elment József Agost főherceg nevével, Augustza főhercegnővel. Ott volt Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi földművelési miniszter és gróf Goluchowsky Agenor közös külügyminiszter. A bálnak különös érdekességeit adták a régi magyar táncok, melyekre egy társaság jelölre készült. A főhercegi párt a bál házi asszonya gróf Andrássy Gézané fogadta a lépcsőnél s gróf Andrássy Tivadar vezette a főhercegnőt a terembe. Az első csárdás után felhangzott a Rákóczi-induló s magyar díszben megjelentek a táncosok, a pártás és fejkötős hölgyek, hogy bemutatassák a régi magyar táncokat. A táncok rendezésében részt vett Pekár Gyula, az ismert író. «Műgyűjteményi tánc» volt az első a magyar táncok sorozatában, melyet Asbóth Jenő és Michalovich Margit úrhölgy mutatott be. Utánok az ódon fátyaltáncot mutatta be egy másik táncos pár komor, majd mindgyorsabbá iramló táncjelésben, hogy azután a magyar magántáncot előadó díszmagyar ruhás táncos párnak adjon helyet. A táncbemutatók utolsója a huszonnyeg díszmagyar ruhás, kőcsagtolas, szabályos dala és pártás lány levele- és körmagyar-tánc volt, Pekár Gyula rendezésével. Aztán a rendező táncok következtek. A fejedelemi vendégek nagy érdeklődéssel nézték a mulatságot és csak éjfélkor távoztak.

Az átlarczos operabált február 6-ikán tartották az Operaszínházban a tánczeremé alakított nézőtérén és a színpadon. A páholyokból előkelő közönség gyönyörködött a tarka képbén. A bál jóvedelme a színház nyugdíjintézetének javára elég tisztesseges hasznó hozhatott.

A szerb királyi pár Milán királyi sírjánál. Február 11-ikén mult két éve, hogy a trónjáról lemondott első szerb király, Milán befejezte életét Bécsben. Holttestét végső kívánatához képest a krusedoli szerb kolostor kriptájába szállították, hol királyi nyeltemtette el és díszes sírrelkét is állíttatott az elhunytanak. A szerb királyi pár, Sándor és neje Draga a halálkozás második évfordulóján jelent meg az elhunyt szerb király sírjánál. A királyi párt nagy díszszel fogadták a magyar területen. Sándor királynak a belgrádi aranyművesek egy szép sír lámpát is fölajánlottak, hogy a sír előtt égen Milán emlékére.

Magyar területen Zimonyban gróf Khuen-Hédervary horvát bán üdvözölte a szerb királyi párt, mely innen nyolcz főből álló kíséretével vasúton csakhamar Károlozára érkezett. A város zászlódszében várta a látogatást. A kocsi hosszú sora ment aztán Kruledolba a királyi párral, a bálnál és a hivatalos küldöttségekkel. Egy óra után érkeztek Kruledolba. A károlozái szerb érsek, Brankovics betegeskedése miatt Series újvidéki püspök tartotta a sír-

nál a gyász isteni tiszteletet. A szerb királyi pár több percig csöndesen imádkozott Milán sírjánál, s két gyönyörű koszorút, síri lámpát és egy szent képet tett a sírra. A gyászos szertartás végezte után étkezés következett, melyről a budai királyi udvar gondoskodott. Sándor király kitüntetésekét osztott ki, a horvát bánnak az első öndüztély sasrendet adta át. Délután négy órakor indultak vissza Károlozára, a hol Sándor király a bántól és a többi hivatalos személyektől elbúcsúzván, annak is kifejezést adott, hogy ez a látogatás hozzájárul az Ausztria-Magyarország és Szerbia közt fennálló szives barátságához. A királyi pár hat óra előtt utazott Belgrádba, hová esti hét órakor érkezett meg.

A kaszai Rákóczi-kiállítás. A Rákóczi szabadságharcra ereklények összegyűjtésére alakított bizottság buzgólag dolgozik, hogy a szeptemberben megnyitóló kiállítás minél gazdagabb legyen. Felhívására máris nagybecsű tárgyakat jelentettek be. A kiállítás kezdetben egyik iskolai épületben akarták rendezni, de a bizottság helyesebbnek találta külön kiállítási csarnok emelését, melyet később más célra is használhatnak. A Széchenyi-ligetben személyektől elbúcsúzván, annak is kifejezést adott, hogy ez a látogatás hozzájárul az Ausztria-Magyarország és Szerbia közt fennálló szives barátságához. A királyi pár hat óra előtt utazott Belgrádba, hová esti hét órakor érkezett meg.

Zichy Mihály levelezési a múzeumban. Zichy Mihály, a czár udvarában élő jeles festőnk megbízásából Szilassy Aladár közigazgatási bíró lepecsételt csomagban átadta a magyar Nemzeti Múzeumnak a művész édesanyjának, özvegy Zichy Sándornénak és testvéröccsének, Zichy Antal írónak a művészhez intézett leveleit, azzal a kikötéssel, hogy a csomag tíz esztendővel a művész halála után bontható fel.

Egy festőművész kitüntetése. A király László Pülp festőművészenek a festőművészet terén szerzett érdemei elismerésül a harmad-osztályú vas-korona-rendet adományozta. László Pülp, a jeles arezképfestő, csak a napokban fejezte be Ő Felsége arezképképet, melyet a király a nyugalomba vonult német nagykövetnek, Eulenburg hercegnék szánt ajándékul.

Egy újságíró kitüntetése. Sturm Albertet, a «Budapesti Tudósító» szerkesztőjét a Ferencz József-rendi tiszti keresztjével tüntette ki a király. A régi jeles újságíró valamikor szép eredménye! munkálkodott a szépirodalom mezején is, és a magyar költők német fordításával érdemessé tette magát arra, hogy a Kisfaludy-Társaság megválasztotta kultálgiai sorába.

HALÁLOZÁSOK.

SARLAY PÁL mérnök, ajánésköi földbírtokos, ki amerikai utazásairól lapunknak is többször írt érdekes közleményeket, elhunyt déteri birtokán. Nagy műveltségű ember volt, ki sok nyelven beszélt és írt. Mint mérnök, fiatal korában vasútépítésnél foglalkozott, a hatvanas évek legelején Mexikóba ment, a hol részt vett 1863-ban Puebla ostrománál s jelen volt a következő évben Mexikó fővárosában Miksa herceg mexikói császári proklamálásában. A császár gyászos halála után még Mexikóban maradt, majd átment az Egyesült-Államokba, a hol San-

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a nő haját egyik legelőkelőbbje, melynek adományszámban a természet nem mutatja magát pazarlóan. Emellett a hálygek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szelid módon kényesíthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a főn párisi hálygvilágban már ismeretes, a **Ratió-féle PÍLULES ORIENTALES** használatából áll, mely pillák a leghíresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és dicsőítve, ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejleszti és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csonttöréseit elsimítják és a kebel idomait egyáltalában diszkrét természetű kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a táplálékban plasztikai anyagokká való alakulását elősegítik, mely utóbbiak a melltájon megállapodnak. Az egy-

J. RATTIE, Pharmacia, 6. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, **Török József** gyógyszer. Király-u. 12.

SERRAVALLO

China-bora vassal.

Erősítő szor gyöngök, vörösgyöngök és lábbadosók számára. Etrágygyógyászati és erősítő, vérjavító szer.

2000-nél több orvosi vélemény.

Kitűnő íz.

J. Serravallo — Trieste-Barcola.

Kapható a gyógyszerárakban 1/2 literes üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40. 9822

Császárfürdő

BUDAPESTEN 9843

téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú. E kénesvízű gyógyfürdő, pártalan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hős- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

Hirdetéseket felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Dr. GÖLLIS-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi cikk.)

Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leblítva, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknek, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, itesti pangás stb.

Ásványvíz-gyógymódnál mint elő- vagy utókúra vagy egyidejűleg a gyógymóddal kitűnő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Göllis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Göllis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmával. 9728

Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.

Dr. Göllis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Zwettlhof.)

Főraktár: **Török József** gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12 és **Andrássy-út 26. szám.**

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Kristály üvegekészletek és dísz tárgyak

kaphatók 9706

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.

most: Béla-utca és Ferencz József-tér sarkán.

1903. márcziusban áthelyezzük összes üzlethelyeinket, Budapest, V., Ferencz József-tér 3. (Diana-fürdő) házba.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcsön Részv.-társ.

Irodái: VI. ker., **Andrássy-út 5.** (saját házában). 9376

Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetét könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyó számlákban (check-számlák). A 10%-os betétkamat-adó az intézet fizeti. Legszámitól váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra. VÁLTOZÓ ÜZLETE megvásárolja teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretében tartozó üzletekkel. Üzleti órák: délelőtt 1/2-1/2-ig, délután 1/2-5-ig.

Magyar kir. osztályországi felárúsító hely IV., Ferenczietere 2. szám. Kézli zalogüzletei: IV., Károly-kört 18., IV., Ferenczietere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-kört 2., Üllői-út 6. sz.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ**

csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézet megnagyobbított erdőművi szőnyegporló és szőrmearú megővő-intézet. — Megbízások átvételnek: VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főközletheben IX., Calvin-tér 9. V., Harminezad-utca 3. VI., Teréz-kört 39. VI., Andrássy-út 16. Telefon 57—08. VIII., József-kört 2. szám. Telefon 57—08.

KIRNER JÓZSEF os. és kjr. udv. puska- és fegyvergyártó, az olasz királyi és Fehérgyöngy udvari szűrtője

BUDAPESTEN, raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: VII., Róza-utca 7.

Dánán ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyófegyverek, amerikai Winchester seretes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jószágáért kezkesedik. (Alapított 1808. évben.)

HIRMANN FERENCZ Készít gőz-, víz- és légszivattyúkhoz szükséges részárakat, bor- és szőnyeggyártókat, szőnyegkészítőkészleteket, szőnyegszőkeket, peronospora feakendőkészítőket minden egyes részalkatrészt, hiteles kereskedelmi részleteket, felirati táblákat horgany v. fémhál stb.

RÉZÁRU-GYÁR, 9774

Külön műöntő osztály.

Budapest, VII., Csányi-u. 9.

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA

GÖRÖG ISTVÁN

BUDAPEST

M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.

Nagy választék mindenféle üvegekben. Axtali készletek stb.

Igen jutányos árakon.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, VI., Egyetem-utca 4. sz.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti célokra, vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.

A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket, kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkeket.

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. Alapszöveket, zárkészleteket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpvérő gépeket, anyagszállító kocsiakat.

Álló vagy fekvő gáz- és petroleum motorokat, egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépeket.

Mechwart-féle forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz vagy gépek hajtásához szükséges villamosságot bármely távol-450 ságra elvezető dynamogépeket. 9230

Városi irodánk: IV., Ferenczietere 2. szám.

Asszonyok és leányok!

Hátfájás, testfájás, göresök, fejfájás, rosszullet stb. ellen

ajánlatos **Amasira**, egy határozottan ártalmatlan ható és kellemezen bevehető thes-koverték (poralakban). Orvosiilag melegen ajánlva. Dr. med. M. Stuttgartban írja a többiek közt: «A belsőleg ajánlt gyógyszerként közül egy sereg kedvező tapasztalat alapján egy újabb thesvegyléknek adtam előnyt, a mely **Amasira** név alatt van bevezetve és hatásában lényeg minden más thest felülmúl stb. — Dr. med. G. Berlinben jelentést tesz eredményéről és a többiek közt ezt mondja: «S. A. k. a. Képenek S. asszonynál: A gyenge alkotású, kissé halvány páciens rosszulletből és hátfájásból megszabadult, valamint néhány nappal azután. A negyedik órássa thesnál elmulat ezen nehezégek. Más okból történt utolsó látogatásánál aug. 3-án frissebbnek látott, mint azelőtt. Életváltása elmulat és most kettő helyett dolgozik stb. — J. asszony Stuttgartban közli: «Nem fogom elmulasztani minden felebarátnőmnek ezen kitűnő ható készítményt a legmelegebben ajánlani» stb. — A fenti, valamint minden egyéb elismerő irat eredeti példányai a gyárónál betekintésül vannak téve. — **Amasira** ára fél doboz K 2. egész doboz K 3. (2-4 hónapig eltart) Csupán A. Lecher néveléssel való! Egyedüli gyáros: **Andr. Lecher, Pharm. Laboratorium, Stuttgart.**

Raktárak: Budapest: **Török J.** Király-utca 12. Pozsonyban: **Dr. Adler** Salvator-gyógytárban, valamint az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógytárban. 9773

VASÁRNAPI UJSÁG

8. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, FEBRUÁR 22.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 6 egész évre 24 korona POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkörülnéki) együtt fél-évre 12 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 6 egész évre 16 korona POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkörülnéki) fél-évre 8 • A POLITIKAI UJDONSÁGOK 6 egész évre 10 korona POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkörülnéki) fél-évre 5 • Külföldi előfizetőkhez a postai költség megfizetését közzé kell tenni.

ERZSÉBET FŐHERCEGNŐ.

1831—1903.

JÓZSEF NÁDOR gyermekei közül immár csak maga **József** főherceg van életben. Nemrég halt meg **Mária Henrietta** belga királyné s most, február 14-ikén követte a sirba nővére, a nádor gyermekei közül a legidősebb, **Erzsébet** főhercegnő. Uralkodó családjunkban beállott eme haláleset, bár az elhunyt főhercegnő hazánkban kevésbé ismerték, széles körben kellett részvétet, nemcsak azért, mert **József** főherceget s családját sújtotta közelről, hanem azért is, mert az elhunyt fia közül ketten magyarországi tartózkodásuk által nálunk is ismertekké lettek: **Frigyes** főherceg, a ki immár évek sora óta él Pozsonyban, és **Jenő** főherceg, a ki szintén hosszabb ideig lakott magyar földön, egy időben Budapesten is.

Erzsébet Franciska Mária főhercegnő Budán született 1831 jan. 17-ikén **József** főherceg nádornak harmadik, **Mária Dorothea**val, württembergi **Sándor** herceg leányával kötött házasságából, melyből a boldog emlékeztető nádor többi gyermekei is származtak. Gyermekekorát a főhercegnő anyjának, kinek mint fenkölt szellemű és nemeslelkű nőnek emlékét nálunk is kegyelettel őrzik, felügyelete alatt töltötte. Nagyon korán ment férjhez. Tizenöt éves korában már jegyese volt IV. Ferencz modenai herceg fiának, **Ferdinánd** főherceg estei hercegnek. Mint menyasszonyt érte atyjának 1847 január 13-án bekövetkezett halála. Neki kellett vigasztalnia gyászoló anyját, a ki még férje halálának hónapjában Bécsbe költözött. **Erzsébet** főhercegnő 1847 október 4-ikén esküdtött örök hűséget **Ferdinánd** főhercegnek, a schönbrunni kastély kápolnájában.

1849 júliusában Brünben, a hol az ifjú pár lakott, egy leány született e házasságból: **Mária Terézia** főhercegnő, a ki 1868-ban **Luitpold**, a jelenlegi bajor régens-herceg fiához, **Lajos** bajor herceghez ment nőül s e házasságból tíz gyermeknek adott életet.

Sulyos csapás érte **Erzsébet** főhercegnőt, mikor 1849 december 15-ikén, alig kétévi házasság után meghalt a férje. Ez időben ugyanis a magyar szabadságharc és az olaszországi hadjáratok után a kórházak annyira túl voltak telve Brünben, a hol a főherceg mint tábornagy lakott, hogy roppant nagy lett bennük a halálozások száma. **Ferdinánd** főherceg személyesen meg akart gyógyítani arról, nem a hiányos ápolás oka-e a bajnak s 1849 december 10-ikén éjjel váratlanul megjelent a katonai kórházban, bejárta az orvosok kíséretében ágyról-ágyra s nem ment el addig, a míg az utolsó beteget is meg nem nézte. A látogatás után két napra meghalt a főherceg kíséretében volt segédtestek egyike, ötöd napra pedig maga a főherceg. Modenában temették el.

Az özvegygé vált főhercegnő öt év múlva

ismét férjhez ment 1854 április 18-ikán **Károly Ferdinánd** főherceghez. **Károly** főhercegnek, a Napoleon elleni háborúk híres hadvezérének fiához. Az esküvő hat nappal előzte meg **Ferencz József** császár és király esküvőjét.

Az esküvő után az új házaspár Budára költözött, a hol a főhercegnő 1855 elején komolyan megbetegedett. Ekkor született első fiacskája, **Ferencz József** néhány napos korában meghalt. **Mária Dorothea** főhercegnő Budára sietett leánya ápolására, de csakhamar maga is megbetegedett és meghalt márczius 30-ikán, s kivánsága szerint Budán temették el, szeretett férje oldalán.

Erzsébet főhercegnő második házasságából négy gyermek származott, a kik közül legidősebb **Frigyes** főherceg, pozsonyi hadtestparancsnok, a második **Mária Krisztina**, özvegy spanyol királyné, a harmadik **Károly István** főherceg s a legifjabb **Jenő** főherceg. Második férje is korán halt meg, alig 56 éves korában, 1874-ben. Fiai közül **Jenő** főherceg, mint a máltai lovagrend nagymestere, nőtlen maradt, másik két fia és két leánya révén azonban **Erzsébet** főhercegnőnek huszonhat unokája van, a kik közül a legidősebb, **Ruprecht** bajor herceg, a ki 1869-ben született, mikor nagyanya még csak 38 éves volt. Legifjabb dédunokája **Salm-Salm** hercegnő fia, a dédanya halála előtt egy nappal született. Unokái közé számíthatta **Erzsébet** főhercegnő a spanyol királyt, XIII. Alfonzt is.

Leányát, **Mária Krisztinát** a spanyol királyval való házassága óta **Erzsébet** főhercegnő majd minden évben meglátogatta új házában. Ideje többi részét váltakozva Bécsben, Badenben és Meránban töltötte. Hetvenedik születése napját is Madridban ünnepelte, gyermekeitől körülvéve.

Erzsébet főhercegnő ifjabb éveiben ritka szép asszony volt, a bécsi udvarnak az ötvenes években egyik első szépsége. Termete magas volt s gazdag sötétbarna fűrtökkel körülvett arcának kivált nemes metszésű orra és ragyogó nagy

ERZSÉBET FŐHERCEGNŐ.